

Vlaanderen
is onderwijs & vorming

BELEIDSPRIORITEITEN ONDERWIJS EN VORMING

Bijdrage van het beleidsdomein Onderwijs en Vorming
aan het regeerakkoord

BELEIDSDOMEIN
ONDERWIJS & VORMING

www.onderwijs.vlaanderen.be

BELEIDS- PRIORITEITEN

08 **Beleidsprioriteit 1**

Aantrekken en behouden van voldoende sterke, professionele, gemotiveerde en inspirerende leraren

14 **Beleidsprioriteit 2**

De complexe uitdagingen en superdiversiteit in het onderwijs aanpakken via kwaliteitsvolle en krachtige schoolteams

20 **Beleidsprioriteit 3**

Een leercultuur voor de ganse levensloopbaan realiseren

26 **Beleidsprioriteit 4**

Leren in de 21ste eeuwse samenleving

34 **Beleidsprioriteit 5**

Kwaliteitsvol onderwijs voor elke lerende, van basiszorg tot excelleren

42 **Beleidsprioriteit 6**

Kwaliteitsvolle en duurzame schoolgebouwen voor de 21ste eeuw

50 **Beleidsprioriteit 7**

Meer investeren in onderwijs om toekomstige uitdagingen te kunnen aangaan

56 **Beleidsprioriteit 8**

Samen met alle onderwijspartners kwaliteitsvol onderwijs realiseren door vrijheid en verantwoordelijkheid meer in balans te brengen

Beleidsprioriteiten & Beleidsvoorstellen

Beleidsprioriteit 1 Aantrekken en behouden van voldoende sterke, professionele, gemotiveerde en inspirerende leraren

- Beleidsvoorstel**
- 1.1 Een meer kwaliteitsvolle en diverse instroom in de lerarenopleiding realiseren
 - 1.2 De doorstroom van de lerarenopleiding naar het beroep faciliteren
 - 1.3 Leraren langer in onderwijs houden door te investeren in betere arbeidsvoorwaarden en werkzekerheid
 - 1.4 Meer zij-instroom en hybride loopbanen in het onderwijs realiseren
 - 1.5 Gelijke onderwijskansen garanderen door sterke leraren aan te trekken en te behouden voor uitdagende scholen
-

Beleidsprioriteit 2 De complexe uitdagingen en superdiversiteit in het onderwijs aanpakken via kwaliteitsvolle en krachtige schoolteams

- Beleidsvoorstel**
- 2.1 Ruimte creëren in scholen voor professionalisering en onderwijsvernieuwing
 - 2.2 Evoluëren naar een evidence informed onderwijspraktijk
 - 2.3 Het “meesterschap” als schoolteam stimuleren door middel van een sterker personeelsbeleid
 - 2.4 Investeren in ondersteuning op maat door deskundige pedagogische begeleidingsdiensten
 - 2.5 Versterken van leiderschap in scholen
-

Beleidsprioriteit 3 Een leercultuur voor de ganse levensloopbaan realiseren

- Beleidsvoorstel**
- 3.1 Werk maken van een gedeelde visie, strategie en aansturingsstructuur voor levenslang leren
 - 3.2 Implementeren en uitbreiden van het nieuwe kader voor de erkenning van verworven competenties (evc)
 - 3.3 Uitbouwen van een systeem van leerloopbaanbegeleiding op maat
 - 3.4 Een aanbod levenslang leren op niveau van het hoger onderwijs uitrollen
 - 3.5 Onderwijs- en opleidingsaanbod meer toegankelijk maken door innovatie en digitalisering te faciliteren
-

Beleidsprioriteit 4 Leren in de 21ste eeuwse samenleving

- Beleidsvoorstel**
- 4.1 Realiseren van een warme overdracht tussen kinderopvang en kleuteronderwijs
 - 4.2 Werken aan een globaal plan voor de invoering van de verlaging van de aanvang van de leerplicht
 - 4.3 Inbedden van buitenschoolse activiteiten in de school
 - 4.4 De vernieuwing van de onderwijsdoelen continueren
 - 4.5 Basisgeletterdheid voor iedereen realiseren
 - 4.6 Debat over de organisatie van levensbeschouwelijke vakken in het onderwijs juridisch ondersteunen en het decreet evalueren
 - 4.7 De leerwegen in het secundair onderwijs en het volwassenenonderwijs beter laten aansluiten
 - 4.8 Kansen geven aan tienerscholen
 - 4.9 Duaal leren als leerweg in het Vlaamse onderwijs evalueren, verder implementeren en uitbreiden

Beleidsprioriteit 5 **Kwaliteitsvol onderwijs voor elke lerende, van basiszorg tot excelleren**

- Beleidsvoorstel**
- 5.1 Gelijk trekken van de financiering voor leerlingen met een verslag in het gewoon en buitengewoon onderwijs
 - 5.2 Op basis van de evaluatie de inzet van middelen voor ondersteuning in de scholen gewoon onderwijs optimaliseren
 - 5.3 Gespecialiseerd personeel voor zorg voorzien in scholen gewoon onderwijs
 - 5.4 Een maximale samenwerking tussen BUSO OV3 en OV4 en het gewoon secundair onderwijs mogelijk maken
 - 5.5 Volwaardig recht op onderwijs garanderen voor de meest kwetsbare jongeren
 - 5.6 Werk maken van flexibele leerwegen voor hoogbegaafde en makkelijk lerende leerlingen
 - 5.7 Behouden van de compensatiefinanciering door de verwachtingen scherper te stellen
 - 5.8 Mogelijk maken van een verlengde schooldag om zo leerachterstand bij sommige leerlingen weg te werken
 - 5.9 Financiële drempels wegwerken die de onderwijsloopbaan hinderen in het leerplichtonderwijs
 - 5.10 Het inschrijvingsrecht verder optimaliseren
-

Beleidsprioriteit 6 **Kwaliteitsvolle en duurzame schoolgebouwen voor de 21ste eeuw**

- Beleidsvoorstel**
- 6.1 Verder vernieuwen van het onderwijspatrimonium
 - 6.2 Werk maken van een ambitieus klimaatbeleid
 - 6.3 Onderbouwen van de toekenning van capaciteitsmiddelen en ze voor een langere termijn toekennen
 - 6.4 Nastreven van efficiëntiewinsten in de beleidsvoorbereiding en -uitvoering rond schoolinfrastructuur
 - 6.5 Van multifunctioneel gebruik van schoolgebouwen de norm maken
 - 6.6 Werk maken van een masterplanning en schoolgebouwen van de toekomst integraal toegankelijk en veilig maken
-

Beleidsprioriteit 7 **Meer investeren in onderwijs om toekomstige uitdagingen te kunnen aangaan**

- Beleidsvoorstel**
- 7.1 Prioritair investeren in 4 grote uitdagingen voor een blijvend sterk en kwaliteitsvol onderwijs
 - 7.2 Evalueren van de studiekost in het hoger- en volwassenenonderwijs
 - 7.3 Via betere afspraken en samenwerking de verantwoordelijkheden voor maatschappelijke uitdagingen meer evenwichtig verdelen tussen beleidsdomeinen
 - 7.4 Inzetten op alternatieve financieringsbronnen om het onderwijsbudget te versterken
 - 7.5 Een nieuw financieringssysteem voor het secundair onderwijs implementeren
 - 7.6 De financiering van onderwijs transparanter maken en scholen maximale autonomie geven
-

Beleidsprioriteit 8 **Samen met alle onderwijspartners kwaliteitsvol onderwijs realiseren door vrijheid en verantwoordelijkheid meer in balans te brengen**

- Beleidsvoorstel**
- 8.1 Sterker inzetten op het intern kwaliteitszorgbeleid van scholen
 - 8.2 Meer objectieve informatie over het bereik van onderwijsdoelen om onderbouwd de onderwijskwaliteit te versterken
 - 8.3 Zwak presterende scholen sneller detecteren, opvolgen en intensiever begeleiden
 - 8.4 Versterken van de rol van netwerkende overheid door de samenwerking en kennisdeling met en tussen actoren bevorderen
 - 8.5 Herdenken van de mix aan beleidsinstrumenten en geven meer aandacht aan de communicatie en implementatie van beleidsbeslissingen
 - 8.6 Ruimte geven aan kwaliteitsvolle scholen om te innoveren
 - 8.7 We streven een sterkere samenwerking tussen schoolbesturen na
 - 8.8 Een sterke dienstverlening aan onderwijsinstellingen en lerenden realiseren via een doorgedreven informatisering, automatisering en digitalisering

INLEIDING

De filosofe en politiek denker Hannah Arendt gaf aan dat *“onderwijs behoort tot de meest elementaire en noodzakelijke activiteiten van de menselijke samenleving, die nooit blijft zoals het is, maar zich continu vernieuwt door geboorte, de komst van nieuwe mensen.”* Zonder enige overdrijving mogen we stellen dat onderwijs één van de pijlers is waarop de welvaart in Vlaanderen is gebouwd. Investeren in onderwijs is investeren in meer maatschappelijke cohesie, het welzijn van de Vlamingen, een gezonde democratie, een sterke economie en arbeidsmarkt, ... En omgekeerd kunnen we door te investeren in onderwijs op langere termijn tegengaan dat mensen in aanraking komen met bijvoorbeeld justitie of sneller een beroep moeten doen op voorzieningen uit de volksgezondheid, welzijnsvoorzieningen of sociale zekerheid. Onderwijs laat toe dat iedereen zichzelf ten volle kan ontwikkelen en ontplooiën, actief kan deelnemen en bijdragen aan de samenleving en de aspiraties of dromen die men heeft, kan waarmaken. Onderwijs is een kostbaar goed waar we dus met de nodige omzichtigheid moeten mee omgaan.

Lange tijd bestond er een vrij brede maatschappelijke consensus over waar het naar toe moet gaan. De tevredenheid van de Vlamingen over hun onderwijsvoorzieningen was en is nog steeds hoog. Onze leerlingen presteerden en presteren internationaal vergeleken nog altijd op (sub)topniveau. De laatste jaren en maanden is onderwijs echter het voorwerp geworden van een breed, hevig gevoerd en soms gepolariseerd maatschappelijk debat. Op zich is het goed dat er meer aandacht is vanuit de politiek en de brede samenleving over waar het naar toe moet gaan met ons onderwijs en hoe we de kwaliteit kunnen versterken. Onderwijs is een complex radarwerk met over alle onderwijsniveaus heen bijna 2 miljoen lerenden, 186.000 onderwijsprofessionals die aan de slag zijn in meer dan 4.000 onderwijsinstellingen, met vele stakeholders en middenveldorganisaties en tal van maatschappelijke domeinen. Allen hebben hun verwachtingen. Het maakt, in combinatie met de grondwettelijk autonomie voor onderwijsverstrekkers, van het onderwijs een bijzonder rijk en divers, maar ook heterogeen landschap, waar voor de problemen en uitdagingen geen eenvoudige “one size fits all”-oplossingen bestaan, maar maatwerk, nuance en samenwerking nodig zijn.

Aan uitdagingen is er geen gebrek. Uit de [omgevingsanalyse](#) die de onderwijsadministratie maakte, leren we dat tal van demografische, sociaaleconomische, cultureel-maatschappelijke, politiek-institutionele technologische en ecologische ontwikkelingen onze wijze van samenleven en leren de komende jaren grondig zullen veranderen. Vanuit het gegeven dat je de veranderingen in de samenleving niet uit de klas houdt, moeten we nadenken welke antwoorden we geven op die ontwikkelingen en hoe we onderwijsverstrekkers de instrumenten geven om in deze context blijvend hoogstaand en kwaliteitsvol leren mogelijk te maken.

We evolueren naar een steeds meer superdiverse samenleving, maar er is ook de verwachting dat ons onderwijs inclusiever wordt waarbij zowel de sterke leerlingen als zij met zorgnoden voldoende uitgedaagd worden. Een te groot deel van onze onderwijsinfrastructuur beantwoordt niet meer aan de hedendaagse normen inzake leefbaarheid, terwijl we meer dan ooit nood hebben aan 21ste-eeuwse, moderne, digitale en technologisch ondersteunde leeromgevingen. Iedereen is ervan overtuigd dat sterk en kwaliteitsvol onderwijs essentieel is voor de ontwikkeling van elk individu en de samenleving in haar geheel, en dus

moeten we antwoorden vinden op de verontrustende trend van dalende leerlingenprestaties in peilingen en internationaal vergelijkende testen. Kinderen en jongeren mee helpen in hun ontwikkeling en zoektocht naar zichzelf, hen de noodzakelijke kennis, vaardigheden en attitudes bijbrengen, hen inspireren en de weg wijzen naar een zekere toekomst, maakt van het lerarenberoep de mooiste job die er is. We moeten dus dringend meer jonge mensen overtuigen van zo'n loopbaan, zodat we ook in de toekomst kunnen rekenen op enthousiaste, inspirerende en geprofessionaliseerde leraren. Snelle technologische ontwikkelingen en innovaties en een veranderende arbeidsmarkt zorgen er voor dat we meer dan vroeger continu onze competenties moeten versterken en vernieuwen, waar we tegelijk vaststellen dat de Vlaming moeilijk te verleiden is om deel te nemen aan vorming en opleiding en het ons ontbreekt aan een leercultuur.

Alle entiteiten van het beleidsdomein Onderwijs en Vorming detecteerden op basis van de omgevingsanalyse uiteindelijk 8 beleidsprioriteiten waar de volgende Vlaamse Regering en minister bevoegd voor Onderwijs en Vorming best op inzetten. Binnen die beleidsprioriteiten formuleerden we beleidsvoorstellen die elk een bouwsteen vormen om te komen tot onze centrale doelstelling: het realiseren van kwaliteitsvol onderwijs voor iedereen, waarbij we streven naar een maximale leerwinst, ideale arbeidsomstandigheden willen scheppen voor alle onderwijsprofessionals en onze onderwijsinfrastructuur willen transformeren tot aangename en moderne leer- en werkplekken.

Het zijn voorstellen die nog verdere uitwerking en operationalisering behoeven of waar soms evenwaardige alternatieven voor te formuleren zijn. Het zijn voorstellen waarover we graag ook in dialoog gaan met alle stakeholders waarmee we binnen en buiten onderwijs traditioneel beleid maken en draagvlak zoeken. Maar we maken, geïnspireerd door onze expertise over onderwijs, wel duidelijke keuzes waarmee we het debat over noodzakelijke beleidshervormingen voor de komende 5 à 10 jaar willen opstarten.

Uiteindelijk maken de Vlaamse Regering en het Vlaams Parlement de keuzes. Hopelijk kunnen zij zich bij de vorming van het regeerakkoord laten inspireren door dit werk van de onderwijsadministratie. Welke de politieke keuzes ook worden en ongeacht of die keuzes in lijn liggen met wat in deze bijdrage aan het regeerakkoord van de onderwijsadministratie staat, de volgende minister van Onderwijs en Vorming en bij uitbreiding de Vlaamse Regering kunnen rekenen op het volledige beleidsdomein Onderwijs en Vorming. Dit door het maken van beleidskeuzes te ondersteunen en te onderbouwen met de nodige kennis en expertise, door een gerichte en transparante communicatie hierover op te zetten, door de implementatie van het beleid in het onderwijsveld mee te ondersteunen, door te voorzien in een sterke dienstverlening aan onderwijsinstellingen, onderwijspersoneel en lerenden bij de uitvoering van het beleid en door het ingevoerde beleid systematisch te evalueren op effectiviteit en efficiëntie. ●

Veel leesgenot!

Namens het managementcomité van het beleidsdomein Onderwijs en Vorming

BELEIDSPRIORITEIT 1

Aantrekken en behouden van voldoende sterke, professionele, gemotiveerde en inspirerende leraren

BELEIDSPRIORITEIT 1

Aantrekken en behouden van voldoende sterke, professionele, gemotiveerde en inspirerende leraren

Inleiding

De leraar maakt het verschil. Onderwijskwaliteit staat of valt met de mate dat er voldoende sterke, professionele, gemotiveerde en inspirerende leraren aangetrokken worden. In een arbeidsmarkt waar een stevige concurrentie bestaat voor het werven van hooggekwalificeerde kenniswerkers, ondervinden veel scholen vandaag al moeilijkheden om voldoende geschikt personeel te werven. Een uitdaging die door de demografische en economische evolutie enkel groter zal worden. De [omgevingsanalyse](#) leert ons dat de aanwervingsbehoefte aan leraren in 2023-2024 ongeveer 10 procent hoger zal liggen dan in 2014-2015 als gevolg van stijgende leerlingenaantallen in het basisonderwijs, maar de komende jaren ook steeds meer in het secundair onderwijs. Daarnaast is er een stijgende vervangingsvraag. Zo gaat de babyboomgeneratie de komende jaren met pensioen, waardoor de krapte op de arbeidsmarkt steeds meer structureel wordt. De afhankelijkheidsratio, dat is de verhouding van mensen in de niet arbeidsmarktactieve leeftijd (0-17 en 67+) ten opzichte van de bevolking op beroepsactieve leeftijd, stijgt tussen 2016 en 2040 van 58,0 naar 77,3 procent. Het garanderen van een voldoende sterke kwantitatieve en kwalitatieve instroom in het lerarenberoep is bijgevolg de grootste uitdaging voor het onderwijsbeleid de komende jaren.

Deze uitdaging vraagt om een geïntegreerd beleid dat inzet op zowel de studieoriëntering, de instroom in het beroep en de loopbaan van de leraar. De **ontwikkeling van meesterschap** bij de onderwijsprofessional vormt daarbij de rode draad. Meesterschap is een begrip dat in velerlei contexten gebruikt wordt. Wij verstaan in deze bijdrage onder het begrip 'meesterschap' de vakinhoudelijke, didactische en beleidsvoerende expertise, waarbij én de onderwijskwaliteit voor elke lerende wordt gegarandeerd én zinvol en werkbaar werk voor de onderwijsprofessional wordt gerealiseerd. De ontwikkeling van meesterschap is een permanent leer- en ontwikkelproces doorheen de gehele loopbaan dat bijdraagt aan de ervaring van eigenaarschap, doelmatigheid en beroepstrots. Het moet de onderwijsprofessional terug meer zuurstof en reliëf in de loopbaan geven, cruciaal voor het realiseren van een motiverend en effectief werk- en leerklimaat. •

Beleidsvoorstel 1.1 Een meer kwaliteitsvolle en diverse instroom in de lerarenopleiding realiseren

Vanaf het academiejaar 2019-2020 gaat de vernieuwde lerarenopleiding van start en kan een kwalificatie van leraar behaald worden op graduaats-, bachelor- of masterniveau. Een voldoende grote en sterke kwalitatieve instroom in de lerarenopleiding is natuurlijk een eerste vereiste om een dreigend tekort aan leraren te vermijden. En net daar stellen zich toch een paar fundamentele problemen. Zo is voor veel jongeren de lerarenopleiding geen eerste, positieve studiekeuze maar een soort tweede optie na eerder falen in het hoger onderwijs. We stellen ook vast dat de sterkere leerlingen uit het secundair onderwijs moeilijk kunnen overtuigd worden om voor de lerarenopleiding te kiezen, alsook dat de instroom in de lerarenopleiding nog altijd geen weerspiegeling is van de grote diversiteit in de klas.

We werken een **duurzame communicatiestrategie** uit met als doel een positief imago van de lerarenopleiding en het lerarenberoep op te bouwen. De communicatie appelleert aan de intrinsieke motivatie, de beroepstrots, de ontwikkeling van meesterschap maar ook aan het onderwijs als interessante en uitdagende arbeidssector. We richten ons specifiek op die doelgroepen die vandaag ondervertegenwoordigd zijn in de lerarenopleiding zoals mannen of mensen met een migratie-achtergrond. We maken gebruik van positieve rolmodellen. Samen met het beleidsdomein Welzijn, maken we werk van een strategisch 'ZON-plan' dat moet zorgen voor meer jongeren én genderevenwicht in opleidingen en banen in de zorgsector en het onderwijs.

Indien uit monitoring blijkt dat de verplichte, maar niet-bindende **toelatingsproef** onvoldoende effect heeft, maken we in de toekomst een bindende proef en moeten de jongeren die niet de minimale basiscompetenties hebben om de lerarenopleiding met succes te kunnen doorlopen, eerst een extra voorbereidend jaar volgen. Dit zal niet enkel de efficiëntie van de lerarenopleiding verhogen, maar ook het imago van deze opleiding en het beroep versterken. Een andere mogelijke maatregel is de toegang tot de lerarenopleiding vanuit bepaalde studierichtingen in het secundair onderwijs beperken. Dit tot de modernisering van het secundair onderwijs volledig geïmplementeerd is, want vanaf dan kunnen jongeren die uit een arbeidsmarktgerichte studierichting komen, niet meer automatisch instromen in het hoger onderwijs of de lerarenopleiding.

We voorzien in een **continue monitoring van de hervormde lerarenopleiding**, waarbij we onder andere nagaan of deze voldoende kwaliteitsvol blijft en er een voldoende flexibel aanbod is voor zij-instromers die de opleiding moeten combineren met werk en gezin. We gaan in dit kader ook na in welke mate de lerarenopleidingen **effectief de competenties aanreiken** die we verwachten bij beginnende leraren, alsook in welke mate ze hun opleidingen proactief **aanpassen aan nieuwe onderwijsontwikkelingen**. ●

Beleidsvoorstel 1.2 De doorstroom van de lerarenopleiding naar het beroep faciliteren

Niet elke afgestudeerde student uit de lerarenopleiding wordt nadien ook leraar. De doorstroom van de lerarenopleiding naar het lerarenberoep bedraagt 95 procent bij de professionele bachelors voor kleuter- en lager onderwijs, 89 procent bij de professionele bachelors secundair onderwijs en 70 procent bij masters die een specifieke lerarenopleiding volgen. Behalve voor de masters, zijn dit goede cijfers, maar in onze concurrentiële en krappe arbeidsmarkt is het toch belangrijk om het lerarenberoep maximaal aantrekkelijk te maken door te voorzien in voldoende jobzekerheid en stabiele tewerkstelling voor nieuw startende leraren.

Daarom willen we het pilootproject '**lerarenplatform**', dat gedurende een volledig schooljaar werkzekerheid biedt aan 2.500 leraren basisonderwijs en 350 leraren secundair onderwijs, **bestendigen en verder uitbreiden**. We monitoren de tekorten beter, zodat we kunnen bepalen in welke ambten, vakken en regio's de nood het hoogst is. Bij het oprichten van nieuwe lerarenplatforms houden we meer **rekening met deze vastgestelde arbeidsmarktbehoeften en knelpuntvacatures**. ●

Beleidsvoorstel 1.3 Leraren langer in onderwijs houden door te investeren in betere arbeidsvoorwaarden en werkzekerheid

Slechts 87 procent van de nieuw gestarte leraren is na 5 jaar nog actief in het onderwijs. Uiteraard bestaat voor elk beroep het fenomeen dat een deel van de nieuwe arbeidskrachten snel terug uitstroomt. Dat iemand tijdig vaststelt dat het lerarenberoep niet aansluit bij de eigen competenties en interesses, is op zich positief. Wel problematisch is de situatie waarin gemotiveerde leraren met veel potentieel afhaken omdat ze onvoldoende perspectieven krijgen binnen onderwijs. Bijvoorbeeld doordat er onvoldoende werkzekerheid geboden wordt of doordat de praktijkschok die men ervaart, te bruusk is. Een te snel verloop van nieuw gestarte leraren verhindert de binding en identificatie met de school en leerlingen en heeft dus een negatieve impact op de onderwijskwaliteit.

In de afgelopen legislatuur werden er cao's afgesloten die tot doel hadden om de **arbeidsomstandigheden en werkzekerheid** van nieuwe leraren te verbeteren. We voeren de gemaakte afspraken uit deze cao's loyaal verder uit.

Een gevolg van het feit dat het de komende jaren moeilijker zal worden om openstaande vacatures voor leraren in te vullen, is dat bepaalde betrekkingen langer zullen blijven open staan. We streven naar een optimale aanwending, zodat er kan geïnvesteerd worden in algemene verbetering van de arbeidsomstandigheden, voor een sterkere aanvangsbegeleiding, het aantrekken van meer zij-instromers en een grotere werkzekerheid voor nieuwe leraren (zie ook beleidsvoorstel 7.1). ●

Beleidsvoorstel 1.4 Meer zij-instroom en hybride loopbanen in het onderwijs realiseren

Sommige mensen maken in een latere fase van hun leven de keuze voor een loopbaan in het onderwijs, als zogenaamde zij-instromer of in de vorm van de hybride loopbanen, waarbij men werken in onderwijs combineert met werk in andere sectoren. Door sterker in te zetten op hybride loopbanen, dringen we niet alleen het dreigend lerarentekort terug, maar komt de leerling in aanraking met leraren die hun vakkennis in levensechte situaties op de arbeidsmarkt toepassen. Dit zonder afbreuk te doen aan wie er van in het begin voor kiest om voltijds als leraar aan de slag te gaan.

We gaan voor een **doorgedreven samenwerking met het bedrijfsleven, de non-profitsector en overheidsdiensten** om ervaren medewerkers naar een onderwijsloopbaan toe te leiden. We laten ons daarbij inspireren door bestaande initiatieven van Experience@work en Febelfin.

Wie de keuze maakt voor een hybride onderwijsloopbaan of als zij-instromer leraar wil worden, wordt geconfronteerd met een aantal drempels. We nemen deze drempels maximaal weg, valoriseren **elders verworven competenties** makkelijker en voorzien voor **leraren in opleiding** (LIO) in verkorte trajecten op basis van vroegere werkervaring. Omdat het hier nog om vrij onbekend terrein gaat, willen we kwaliteitsvolle proefprojecten met hybride lerarenloopbanen ondersteunen en wetenschappelijk laten begeleiden.

De belangrijkste drempel voor zij-instromers vormt de verloning. Daarom zorgen we ervoor dat wie in een latere fase van het leven instroomt in het lerarenberoep de opgebouwde ervaring makkelijker kan laten meetellen voor de berekening van de **geldelijke anciënniteit**.

De communicatiecampagne die tot doel heeft om de lerarenopleiding en het lerarenberoep een positiever imago te geven, zal zich ook richten tot potentiële zij-instromers of die mensen die hun beroepsloopbaan willen combineren met de job van leraar. ●

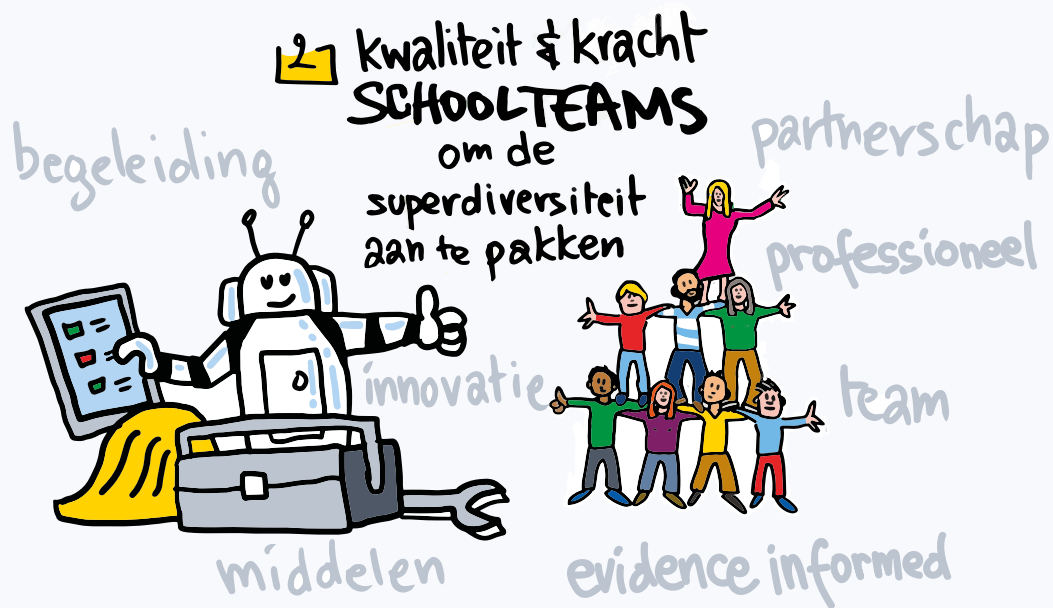
Beleidsvoorstel 1.5 Gelijke onderwijskansen garanderen door sterke leraren aan te trekken en te behouden voor uitdagende scholen

Onderzoek leert ons dat een groot verloop van leraren een negatief effect heeft op de onderwijskwaliteit. Scholen met veel kansarme leerlingen krijgen dan wel extra middelen voor werking en omkadering, maar ondervinden meer dan andere scholen problemen om ervaren en gekwalificeerde leraren aan te trekken en te behouden. Deze scholen hebben verhoudingsgewijs minder ervaren leraren en daardoor dreigt de onderwijskwaliteit onder druk te komen.

We zien geen heil in vormen van prestatieverloning om hieraan tegemoet te komen. Er is geen evidentie dat dit soelaas biedt en dit kan zelfs een negatief effect hebben op de onderlinge samenwerking. We maken werk van een scherpere en meer heldere formulering van de beleidsdoelstellingen van de GOK- en SES-middelen voor omkadering en gaan na in welke mate scholen hier ook werk van maken. Voor scholen met een grote concentratie aan kansarme leerlingen, vooral in Brussel, Gent en Antwerpen, voorzien we dat ze beroep kunnen doen op extra aanvullende ondersteuning door experts. We doen dit via proefprojecten en implementeren nadien de gunstig geëvalueerde maatregelen structureel.

We gaan op zoek naar uitdagende scholen die voorbeelden van goede praktijken ontwikkelen en zorgen samen met de pedagogische begeleidingsdiensten en de lerarenopleidingen voor een vertaling van die praktijken naar andere scholen.

Veelbelovende leraren met een educatieve bachelor die aangesteld zijn in het basisonderwijs of in de eerste graad secundair onderwijs in uitdagende scholen geven we de mogelijkheid om **een educatieve master** te volgen en we voorzien in een **tijdelijk educatief verlof**. De leraar behoudt zijn of haar initiële salaris, maar engageert zich wel om na het voltooiën van de opleiding voor een bepaalde periode aan de slag te blijven in zijn of haar school. We maken werk van een soortgelijk initiatief voor directies in deze uitdagende scholen. ●

BELEIDSPRIORITEIT 2

De complexe uitdagingen en superdiversiteit in het onderwijs aanpakken via kwaliteitsvolle en krachtige schoolteams

BELEIDSPRIORITEIT 2

De complexe uitdagingen en superdiversiteit in het onderwijs aanpakken via kwaliteitsvolle en krachtige schoolteams

Inleiding

Tal van complexe maatschappelijke en socio-culturele uitdagingen en een groeiende diversiteit laten zich voelen in de klas. Het is niet langer mogelijk dat één leraar in zijn of haar klas daar een antwoord op kan bieden en dus moet lesgeven meer dan ooit **teamwerk** worden. Maar ook dat zal niet voldoende zijn. Teamwerk kan alleen maar werken als daar voldoende tijd, personeel en leiderschap tegenover wordt gezet, wanneer de expertise in het team complementair is en er voldoende aandacht gaat naar professionele ontwikkeling. Er is dus niet alleen meesterschap onder leraren nodig, maar ook de ontwikkeling van “**meesterschap**” als **schoolteam**, waarbij niet alleen de leraren maar ook de schoolleiders en het pedagogisch, beleidsmatig, administratief en ondersteunend personeel in de school meegenomen worden.

Dit kan gerealiseerd worden door schoolteams ruimte te geven om te **experimenteren** en zich te **professionaliseren**, door schoolleiders te ondersteunen in hun moeilijke opdracht, door **kennis en expertise** aan te reiken, door **samenwerking** tussen schoolteams over alle grenzen heen maximaal te stimuleren en door in te zetten op een **versterkte schoolontwikkeling**.

Het TALIS-onderzoek leert ons echter dat de **professionalisering in het Vlaamse onderwijs** vandaag eerder incidenteel dan structureel verloopt. Om meer professionele ontwikkeling mogelijk te maken, moet er voldoende tijd worden vrijgemaakt, moet het aansluiten bij de primaire taken van leraren, schoolleiders en andere leden van het schoolteam en is er een zeker gevoel van eigenaarschap nodig om het geleerde nadien ook in de praktijk toe te passen. Hetzelfde TALIS-onderzoek wijst ook op het belang van collaboratief leren voor het geloof in eigen kunnen en innovatie onder leraren, praktijken die in Vlaanderen nog lang niet gangbaar zijn.

Kwaliteitsvolle scholen bestaan niet alleen uit excellente schoolteams, maar kennen ook een sterk leiderschap dat een strategische visie ontwikkelt en een doordacht personeelsbeleid voert. Schoolleiders staan vandaag onder druk, geven aan dat ze een sterke mate van stress, een hoge werkdruk en veel administratieve lasten ervaren. Veel schoolleiders vragen voldoende ruimte om zich te professionaliseren en zich te bekwamen in leiderschap.

Uiteraard hebben scholen maximale autonomie over hoe ze zich organiseren en professionaliseren, dus werken we voor deze beleidsvoorstellen **in nauw partnerschap** met lerarenopleidingen, pedagogische begeleidingsdiensten en andere relevante ondersteuningsdiensten. ●

Beleidsvoorstel 2.1 Ruimte creëren in scholen voor professionalisering en onderwijsvernieuwing

De school moet een werk- en leerplek worden voor het ganse schoolteam, waar tijd en ruimte wordt vrijgemaakt voor zowel individuele als teamgerichte professionalisering. **In de opdracht van elk personeelslid moet er ruimte zijn voor professionalisering.** Scholen geven zelf vorm aan deze professionalisering maar hebben een kader met het beroepsprofiel van de leraar, functiebeschrijvingen van hun andere onderwijsprofessionals en het referentiekader onderwijskwaliteit.

Om professionalisering mogelijk te maken, dienen schoolteams te beschikken over voldoende (financiële) middelen. We **verhogen de huidige middelen** voor professionalisering, net als de **subsidies** om schoolteams te ondersteunen in hun professionalisering bij het implementeren van de beleidsprioriteiten van de Vlaamse Regering.

Samen met de pedagogische begeleidingsdiensten en de nascholingsdiensten, gaan we **op zoek naar instrumenten en scenario's** om individuele en teamgerichte professionalisering te versterken. We voorzien in de mogelijkheid om een zuurstofperiode in te bouwen of om opleiding en de lesopdracht makkelijker te combineren door onderwijsprofessionals meer toegang te geven tot stelsel van educatief verlof. We gaan op zoek naar innoverende scholen, maken werk van instrumenten om de effectiviteit van professionalisering in kaart te brengen en documenteren en dissemineren de resultaten van effectieve innovaties. •

Beleidsvoorstel 2.2 Evolueren naar een evidence informed onderwijspraktijk

Een belangrijke randvoorwaarde om tot kwaliteitsvolle professionalisering van leraren en schoolteams te komen is vlot toegang hebben tot de kennis die het resultaat is van kwaliteitsvol en valide praktijkgericht onderzoek. Knelpunten zijn dat de kennisproductie op dit vlak eerder beperkt is en dat de verspreiding en deling van de bestaande kennis niet optimaal verloopt.

Om tot een echt op kennis geïnspireerde onderwijspraktijk te komen, is het belangrijk dat onderzoek makkelijker en op een meer laagdrempelige wijze ontsloten wordt voor alle onderwijsprofessionals. Daarom willen we een **nauwe samenwerking opzetten met alle instellingen die betrokken zijn bij het praktijkgericht onderzoek** en sluiten we ons aan bij reeds bestaande portaalsites die het onderzoek ontsluiten.

We willen het praktijkgericht onderzoek stimuleren en voorzien daarom naast de bestaande PWO-middelen in **de oprichting van een Fonds voor Onderwijsinnovatie en -onderzoek**. Dit Fonds wordt samen met de pedagogische begeleidingsdiensten, lerarenopleiders, hogescholen, universiteiten en onderwijsprofessionals beheerd en dient om onderzoeksprojecten te ondersteunen die gericht zijn op samenwerking van deze verschillende onderwijspart-

ners én op een actieve valorisatie van de kennis naar de onderwijspraktijk. Het Fonds kan ook voorzien in een wetenschappelijke begeleiding van innovatieve school- en klaspraktijken. •

Uiteindelijk moeten schoolteams ook wel aan de slag gaan met de beschikbare kennis uit onderzoek. Samen met de pedagogische begeleidingsdiensten willen we via de prioritaire nascholing **de onderzoekende houding van schoolteams ontwikkelen**. Hierbij geven we specifieke aandacht aan het versterken van informatiegeletterdheid om beschikbare instrumenten zoals de databundel, de dataloop, schoolfeedback, resultaten van deelname aan de gevalideerde toetsen, beter te kunnen inzetten in functie van het interne kwaliteitszorgbeleid. •

Beleidsvoorstel 2.3 Het “meesterschap” als schoolteam stimuleren door middel van een sterker personeelsbeleid

Zoals gesteld kan de individuele leraar geen antwoord meer bieden op alle uitdagingen die zich in de klas voordoen, maar is dit de gezamenlijke verantwoordelijkheid van een schoolteam. Een schoolteam is in het kader van meer inclusief onderwijs best multidisciplinair samengesteld. Ieder personeelslid is vanuit zijn of haar functie, specialisaties en expertise een noodzakelijke schakel in het realiseren van een goede onderwijskwaliteit.

Om tot dergelijke sterke, multidisciplinaire schoolteams te komen, moeten scholen meer ruimte en autonomie krijgen om een eigen personeelsbeleid te voeren. We voorzien in een **educatieve masteropleiding voor het basisonderwijs** en in de mogelijkheid om masters in dat onderwijsniveau aan te stellen. Daarnaast passen we de aanwervingsvoorwaarden voor leraren aan de nieuwe educatieve masteropleidingen en educatieve graduaatsopleidingen aan.

In het kader van de evolutie naar een meer inclusief onderwijs, maken we de **aanstelling van paramedisch en ander personeel in het gewoon onderwijs** mogelijk. Daartoe maken we de aanwending van personeelsmiddelen meer flexibel en faciliteren we boven- en binnenschoolse samenwerking, met een waarborg voor de rechten van individuele personeelsleden.

Gesteund op de resultaten van het recent uitgevoerde tijdsbestedingsonderzoek introduceren we een **flexibele opdracht**, waarmee we meer **differentiatie in opdrachten, taken en verantwoordelijkheden** mogelijk maken, rekening houdend met de fase van de loopbaan, de leeftijd, de schoolbevolking en de noden van de school. Een dergelijke opdracht maakt het ook mogelijk een leeftijdsgebonden personeels- en professionaliseringsbeleid te voeren.

Geïnspireerd door **voorbeelden van goede praktijk** werken we de hinderpalen weg die een flexibel en creatief personeelsbeleid in scholen in de weg staan, en passen waar nodig de regelgeving aan. In samenwerking met de pedagogische begeleidingsdiensten stimuleren we via het Fonds voor Onderwijsinnovatie en -onderzoek **innovatieve projecten** op het vlak van personeelsbeleid. •

Beleidsvoorstel 2.4 Investeren in ondersteuning op maat door deskundige pedagogische begeleidingsdiensten

Van de pedagogische begeleidingsdiensten verwachten we, in navolging van de conclusies van de commissie Monard, dat ze meer focussen op de actuele maatschappelijke en onderwijskundige uitdagingen en zelf werk maken van hun interne professionalisering. Zo is het belangrijk dat zij werken op basis van kennis uit wetenschappelijk onderzoek en data, de effecten van de begeleiding voldoende in kaart brengen en meer werk maken van onderlinge samenwerking en partnerschappen met de lerarenopleidingen (zie ook [beleidsprioriteit 3.4](#)). We willen daartoe de nodige garanties inbouwen in de volgende begeleidingsplannen. Het is belangrijk dat ook schoolteams kunnen rekenen op de nodige ondersteuning op maat en de pedagogische begeleidingsdiensten zijn daarvoor de meest aangewezen partner. Om dit mogelijk te maken blijven we investeren in de pedagogische begeleidingsdiensten zodat zij hun rol ten volle kunnen opnemen.

De pedagogische begeleidingsdiensten blijven vraaggestuurd werken, maar we voorzien hen ook in de mogelijkheid om meer aanklappend te werken in die scholen die op basis van een doorlichting door de onderwijsinspectie niet de verwachte onderwijskwaliteit realiseren. •

Beleidsvoorstel 2.5 Versterken van leiderschap in scholen

Samen met alle onderwijspartners faciliteren we de ontwikkeling van een **competentieprofiel** voor schoolleiders. Op basis van dit profiel worden dan mogelijke selectiecriteria en een professionaliserings- en evaluatiebeleid voor schoolleiders uitgetekend. Verder geven we de hoger onderwijsinstellingen en de pedagogische begeleidingsdiensten de opdracht om een **algemene hoger onderwijsopleiding voor schoolleiderschap** te ontwikkelen, die gebaseerd is op het competentieprofiel en geïnspireerd wordt door de in 2018 opgestarte projecten over leiderschap.

Net als het belangrijk is om over voldoende leraren te beschikken, waken we er ook over dat we voldoende sterke schoolleiders blijven aantrekken. Dit vraagt om een voldoende **marktconforme verloning**, die in lijn is met de functie en bijhorende verantwoordelijkheden en met een **voldoende loonspanning** ten opzichte van de andere functies in de school. We versoepelen ook de voorwaarden om aangesteld te kunnen worden als schoolleider zodat onderwijsinstellingen uit een bredere groep van professionals kunnen rekruteren. We voorzien in een goede terugvalpositie wanneer een schoolleider beslist om professioneel een andere uitdaging op te nemen.

Het onderzoek naar welbevinden bij schoolleiders leert ons dat men er best niet meer alleen voor staat, maar zich daarentegen laat omringen met collega's die leidinggevende taken opnemen. We gaan op zoek naar voorbeelden van goede praktijk van deze vormen van **gedeeld leiderschap** en verspreiden die samen met de pedagogische begeleidingsdiensten in het veld. •

BELEIDSPRIORITEIT 3

Een leercultuur voor de ganse levensloopbaan realiseren

BELEIDSPRIORITEIT 3

Een leercultuur voor de ganse levensloopbaan realiseren

Inleiding

Technologische ontwikkelingen, demografische evoluties en een toenemende diversiteit veranderen de wijze waarop we leren, werken en samenleven in een razendsnel tempo. In die snel veranderende samenleving kunnen we alleen maar blijven als we continu onze competenties ontwikkelen en vernieuwen.

Alleen is Vlaanderen momenteel geen lerende samenleving. Het aandeel 25-64-jarigen dat deelneemt aan opleiding bedraagt op dit moment 8,7% ([EAK, 2017](#)), wat ver onder het Europese gemiddelde van 11% ligt. Extra zorgwekkend is dat 82% van de Vlamingen aangeeft ook niet bereid te zijn om een opleiding te volgen. Groepen die het meeste baat zouden hebben bij het volgen van opleiding zoals bijvoorbeeld 55-plussers, laag opgeleiden of mensen in routinejobs, participeren het minst en geven ook meer aan dit niet zinvol te vinden ([PIAAC, 2012](#)). Drempels tot participatie zijn de moeilijke combinatie van opleiding met werk- en gezinsverplichtingen, de ontbrekende steun van de werkgever en, zij het in mindere mate, de kostprijs van de opleidingen. Een moeilijk verloop van de initiële schoolloopbaan heeft eveneens een impact op de bereidheid om later nog verder te willen leren. Nochtans beschikt Vlaanderen over een voldoende laagdrempelig opleidingsaanbod, onder meer door een doorgedreven modularisering, een bundeling van sectorale initiatieven in sectorfondsen en tal van financiële tegemoetkomingen.

Willen we iedereen aanzetten tot leren en dit gedurende de gehele levensloopbaan, dan moeten we werk maken van een leercultuur waarin individuen, opleidingsverstrekkers, het verenigingsleven, bedrijven en de overheid de verantwoordelijkheid opnemen om de competenties van iedereen te onderhouden en te vernieuwen. ●

Beleidsvoorstel 3.1 Werk maken van een gedeelde visie, strategie en aansturingsstructuur voor levenslang leren

Levenslang leren belangt iedereen aan en raakt alle maatschappelijke domeinen. Een gevolg is dat vele overheden, en binnen de Vlaamse overheid bijna alle beleidsdomeinen, er mee aan de slag zijn. Dit leidt tot versnippering van het beleid en de beschikbare middelen wat de efficiëntie niet ten goede komt.

Willen we echt de noodzakelijke cultuuromslag naar een lerende samenleving mee realiseren, dan moeten we een beleid ontwikkelen dat vertrekt vanuit **één visie, één gemeenschappelijke strategie en één gedeelde aansturingsstructuur**. Die gedeelde aansturingsstructuur wordt samengesteld uit de beleidsdomeinen waar de uitbouw van levenslang leren een belangrijke kernopdracht is én wordt **gecoördineerd door de minister van Onderwijs** die ook de bevoegdheid 'Vorming' mee in de titulatuur opneemt.

Het huidige kader van waaruit levenslang leren wordt georganiseerd, dateert van het jaar 2000. Sindsdien is de samenleving en de kennis over onderwijs en leren sterk geëvolueerd. Om leren zo effectief en verrijkend mogelijk te maken voor zowel de lerende als de maatschappij maken we werk van **een strategie voor levenslang leren voor de 21ste eeuw** die vertrekt van bestaande beleidsteksten (bv. Visie 2050, OESO Skills Strategy). We ontwikkelen een gemeenschappelijke vormings- en competentietaal die door alle betrokken instanties en de bredere samenleving gehanteerd wordt. ●

Beleidsvoorstel 3.2 Implementeren en uitbreiden van het nieuwe kader voor de erkenning van verworven competenties (EVC)

Net voor het einde van de afgelopen legislatuur stemde het Vlaamse Parlement een decreet dat een kader uitzet voor de erkenning van verworven competenties. De komende jaren maken we **werk van de verdere implementatie en van de noodzakelijke financiering** om van evc een instrument te maken dat van Vlaanderen mee een lerende samenleving maakt.

We ontwikkelen erkende **evc-standaarden** die toelaten om na te gaan of de gebruikte instrumenten valide zijn en de beoordeling kwaliteitsvol gebeurt. **Evc-testcentra** binnen en buiten onderwijs gaan via gevalideerde proeven na of iemand met een zekere beroepservaring ook de vereiste competenties heeft verworven om een beroepskwalificatie te kunnen ontvangen. Wanneer onderwijsinstellingen beroepskwalificaties mogen uitreiken, dan kunnen ze binnen de evc-procedure ook verworven competenties erkennen die leiden naar die beroepskwalificatie.

We maken van evc een **kernopdracht voor het volwassenenonderwijs** en voorzien na een periode van projectmatige financiering vanaf het schooljaar 2020-2021 in een structurele omkadering. We klaren de relatie tussen evc en het vrijstellingenbeleid in het hoger en volwassenenonderwijs uit. ●

Beleidsvoorstel 3.3 Uitbouwen van een systeem van leerloopbaanbegeleiding op maat

De mogelijkheden om te leren zijn bijzonder groot in Vlaanderen. Alleen is het niet makkelijk om de weg te vinden naar opleidingen of evc-trajecten die best aansluiten bij de leervraag die men heeft. Soms hebben mensen ook ondersteuning nodig om te bepalen welke competenties nog verder ontwikkeld kunnen worden of waar men best prioritair op inzet in een leertraject. Wie vandaag met een leervraag of –nood zit, kan momenteel nergens terecht voor **objectieve en concrete informatie, ondersteuning en begeleiding**. Zeker voor volwassenen die minder scholing genoten hebben, is het ontbreken van een dergelijke dienstverlening een bijkomende drempel om aan levenslang leren te participeren.

We maken daarom werk van de uitbouw van een onafhankelijke en neutrale dienstverlening voor leerloopbaanbegeleiding in Vlaanderen. We doen dit in de vorm van **regionale leerwinkels** die liefst ingebed worden in bestaande loketdiensten van de werk-winkels, sociale huizen, bibliotheken en lokale besturen.

De regionale leerwinkels werken nauw samen met alle bestaande opleidingsverstrekkers en evc-testcentra, maar garanderen een **onafhankelijke en vooral objectieve leerloopbaanbegeleiding** die vertrekt van de vraag van de (potentieel) lerende en niet vanuit het aanbod van een opleidingsverstrekker. De leerwinkels krijgen ook de opdracht om op lokaal niveau **mee werk te maken van het uitbouwen van een leercultuur in Vlaanderen** en dragen mee de gemeenschappelijke, Vlaamse visie en strategie rond levenslang leren uit. ●

Beleidsvoorstel 3.4 Een aanbod levenslang leren op niveau van het hoger onderwijs uitrollen

Wie als volwassene leren wil combineren met werk en gezin, kan dat momenteel vooral voor opleidingen op niveaus 1 tot en met 5 van de Vlaamse kwalificatiestructuur. Voor de niveaus die tot het hoger onderwijs behoren, is het veel minder evident een passend aanbod te vinden als niet-generatiestudent. Nochtans vragen de snelle ontwikkelingen in de samenleving en de arbeidsmarkt net om meer mensen die beschikken over kwalificaties op niveau 6 of hoger. Om hieraan tegemoet te komen, is een voldoende flexibel aanbod levenslang leren in het hoger onderwijs noodzakelijk.

We appelleren de hoger onderwijsinstellingen aan hun maatschappelijke opdracht en stimuleren hen om **het aanbod verder te flexibiliseren**, vooral om meer niet-generatiestudenten aan te trekken. De hoger onderwijsinstellingen kunnen meer gebruik maken van de mogelijkheden die ze al hebben om een dergelijk aanbod in te richten, zoals credit- en examencontracten, de trajecten voor zij-instromers, de organisatie van banaba's en manama's en postgraduaten. We onderzoeken in welke mate **het systeem van studiefinanciering, leerkrediet en de financiering van werkstudenten moet aangepast worden** om levenslang leren in het hoger onderwijs te faciliteren.

Naast het flexibiliseren van het bestaande aanbod door de hoger onderwijsinstellingen creëren we in het financieringssysteem **ruimte voor kortlopende specialisatie- of professionaliseringstrajecten** van 10 tot maximum 30 studiepunten voor afgestudeerde studenten of werkstudenten.

In beleidsprioriteit 2 zijn we ingegaan op de professionalisering van leraren(teams). Het is belangrijk dat **de lerarenopleidingen in het kader van levenslang leren een rol opnemen en hun aanbod meer toegankelijk maken voor zij-instromers of leraren met een hybride loopbaan** die een pedagogisch bekwaamheidsbewijs willen halen. Voor leraren die aan de slag zijn, stimuleren we dat de lerarenopleidingen voorzien in opfris-, specialisatie- of professionaliseringsaanbod en hiervoor nauw samenwerken met de pedagogische begeleidingsdiensten (zie beleidsvoorstel 2.4). Via dit aanbod kunnen de lerarenopleidingen mee werk maken van de bekendmaking en implementatie van grote onderwijsvernieuwingen zoals bijvoorbeeld de vernieuwde eindtermen. ●

Beleidsvoorstel 3.5 Onderwijs- en Opleidingsaanbod meer toegankelijk maken door innovatie en digitalisering te faciliteren

Voor volwassenen is het niet altijd mogelijk om elke week opnieuw één of meerdere momenten aanwezig te zijn in de les. Daarom willen we alle vormen van innovatie en digitalisering die leren minder tijds- en plaatsafhankelijk maken, ondersteunen.

Het is uiteraard aan de opleidings- en onderwijsinstellingen om werk te maken van MOOC's en andere vormen van afstandslernen, maar we faciliteren deze vormen van opleiding en onderwijs door in te zetten op noodzakelijke randvoorwaarden zoals infrastructuur, certificering, het vrijstellingenbeleid en de mate waarin deze vormen van leren ook meegenomen worden in de financiering en in aanmerking komen voor de financiële tegemoetkomingen die voor meer traditionele vormen van levenslang leren gelden.

Met de verhoogde aandacht voor het computationeel denken en handelen in de eindtermen van de eerste graad van het secundair onderwijs, zetten we versterkt in op de ontwikkeling van noodzakelijke digitale competenties. We trekken dit naar de andere onderwijsniveaus bij de vernieuwing van de onderwijsdoelen daar (zie beleidsvoorstel 4.4).

De Vlaamse Regering gaf aan het departement Economie, Wetenschapsbeleid en Innovatie de opdracht om projecten te ontwikkelen rond gepersonaliseerd digitaal leren (I-Learn), artificiële intelligentie en cybersecurity. Deze projecten zijn van groot belang voor het onderwijsveld en dus werken we actief mee aan de verdere ontwikkeling ervan. ●

BELEIDSPRIORITEIT 4

Leren in de 21ste eeuwse samenleving

Leren in de 21ste eeuwse samenleving

Inleiding

We gaven eerder al mee dat de snelle technologische, demografische en economische ontwikkelingen in de samenleving het leren, de school en ook de klas fundamenteel zullen veranderen. Zonder mee te surfen met elke nieuwe hype, moet het onderwijs erover waken dat het in voldoende mate mee evolueert, zodat **het leren in scholen aansluiting blijft vinden bij de maatschappelijke realiteit**. Omgekeerd heeft onderwijs de maatschappelijke opdracht en verantwoordelijkheid om **iedereen alle kansen te geven om competenties te ontwikkelen die je nodig hebt om als burger volwaardig aan de snel veranderende samenleving van de 21ste eeuw te kunnen blijven participeren** en er ook actief mee vorm aan te geven.

Het **onderwijs bevindt zich in een netwerk van vele andere actoren**. Het is belangrijk dat de muren gesloopt worden en dat het leren in onderwijs voldoende aansluiting vindt met onder andere kinderopvang, vrije tijd, welzijn, cultuur, integratie, sport en de arbeidsmarkt. Het vraagt om meer samenwerking en afstemming onder het motto: “onderwijs lost niets alleen op, maar je lost ook niets op zonder onderwijs”.

We moeten ook nadenken welke de competenties zijn die we aan lerenden meegeven vanuit onderwijs zodat ze hun leven lang beschikken over de veerkracht om met veranderingen te kunnen omgaan, om een leven lang te blijven leren en om in verschillende maatschappelijke contexten te kunnen blijven functioneren. Het gaat dan uiteraard over **functionele geletterdheidsvaardigheden**, maar ook nog over een hele reeks andere generieke en transversale competenties die we vatten onder de noemer **21ste eeuwse competenties**. Op zich zijn dat geen nieuwe soort competenties, maar wel competenties die men meer dan vroeger moet meekrijgen omwille van de toenemende aanwezigheid van technologie in ons dagelijks leven, de evolutie naar een superdiverse samenleving, het wegvallen van bestaande zekerheden en structuren, de explosieve toename aan informatie waarmee we overspoeld worden en ook omwille van de keuzemogelijkheden waarvoor jongeren vandaag meer dan ooit geplaatst worden bij het ontwikkelen van hun sociale identiteit. ●

Beleidsvoorstel 4.1 Realiseren van een warme overdracht tussen kinderopvang en kleuteronderwijs

De ontwikkeling op heel jonge leeftijd is kritisch voor het verdere succes in de leer- en levensloopbaan. Daarom maken we werk van een meer **aansluitende, warme overgang tussen thuis, de kinderopvang en het kleuteronderwijs**. We ontwikkelen samen met Kind en Gezin doorlopende trajecten voor kleuters en peuters en stemmen de pedagogische kaders van beide systemen op elkaar af. We geven aan zorg en leren een even belangrijke plaats in het kwaliteitstoezicht.

Via proefprojecten en de verspreiding van goede praktijken stimuleren we de samenwerking tussen de preventieve gezinsondersteuning, de kinderopvang en kleuterscholen. Daarbij is er **specifieke aandacht voor maatschappelijk kwetsbare doelgroepen** waarvan de kinderen in deze levensfase vaak al een moeilijk te overbruggen leerachterstand oplopen. We doen dit in dialoog met de professionals, ouders, de buurt en de gemeenschap en zetten in op ouderparticipatie. •

Beleidsvoorstel 4.2 Werken aan een globaal plan voor de invoering van de verlaging van de aanvang van de leerplicht

Het federale parlement gaf haar goedkeuring aan een wetsvoorstel om vanaf 1 september 2020 de aanvang van de leerplicht te verlagen van 6 naar 5 jaar. Hiermee wil de federale wetgever de vroege ontwikkeling van het kind versterken, met als doel meer kinderen een succesvolle leerloopbaan te laten doorlopen. Deze federale maatregel heeft een **belangrijke impact op het Vlaamse onderwijs**. Zo wordt de traditionele cesuur tussen het kleuteronderwijs en het lager onderwijs verlegd en worden de grondwettelijke bepalingen met betrekking tot het leerplichtonderwijs ook van toepassing op het onderwijs voor 5-jarigen.

We maken daarom werk van **een globaal plan van aanpak om de verlaging van de aanvang van de leerplicht op 1 september 2020 ordentelijk te laten verlopen** en tegen dan voor alle openstaande beleidsvragen goede oplossingen geïmplementeerd te hebben. Zo wordt de leerplichtcontrole van toepassing op 5-jarigen en zullen scholen in dit kader aan- of afwezigheden moeten registreren. De 5-jarigen zullen vanaf dan recht hebben op levensbeschouwelijk onderwijs en dus moeten we uitklaren hoe dat georganiseerd wordt. Er is een impact op de participatietoelag uit het groeipakket. Ook moet er beslist worden of de huidige cesuur tussen kleuter- en lager onderwijs met de bijhorende toelatingsvoorwaarden, maar ook een verschil in financiering of regelgeving rond tucht, al dan niet behouden blijft. En de vraag stelt zich of de te bereiken eindtermen op de 5-jarigen van toepassing gemaakt worden, dan wel of er gehouden wordt aan na te streven ontwikkelingsdoelen. Daarbij kan nagedacht worden over een meer doorlopende leerlijn vanuit ontwikkelingspsychologisch perspectief voor 2,5 tot 12-jarigen.

De verlaging van de leerplicht mag niet tot gevolg hebben dat we minder belang zouden hechten aan de deelname aan het kleuteronderwijs vanaf de leeftijd van 2,5 jaar. We continueren dan ook het **beleid tot verhoging van deelname aan de 1ste en 2de kleuterklas**. •

Beleidsvoorstel 4.3 Inbedden van buitenschoolse activiteiten in de school

Het is belangrijk dat scholen ingebed zijn in de lokale gemeenschap. Daartoe stimuleren we lokale besturen om hun regisseursrol op te nemen en samenwerkingsverbanden af te sluiten met scholen. We stimuleren scholen om uit te groeien tot **multifunctionele campussen** waar nauwe samenwerking opgezet wordt met andere sectoren en actoren op het vlak van cultuur, jeugd, sport en inburgering.

We stimuleren scholen om **naschoolse activiteiten binnen de schoolmuren** te organiseren. Daarmee wordt de participatie aan die activiteiten niet alleen meer opengesteld voor iedereen, maar wordt ook een antwoord geboden op de problemen waarmee ouders te maken hebben wanneer ze hun werk combineren met de school en vrije tijd van hun kinderen. We realiseren daartoe een betere samenwerking met andere beleidsdomeinen en werken drempels in de regelgeving maximaal weg. •

Beleidsvoorstel 4.4 De vernieuwing van de onderwijsdoelen continueren

Begin 2019 gaf het Vlaams Parlement zijn goedkeuring aan de nieuwe eindtermen voor de eerste graad van het secundair onderwijs. We **gaan verder met de ontwikkeling van nieuwe eindtermen of ontwikkelingsdoelen** voor de tweede en derde graad van het secundair onderwijs, en vervolgens ook voor het basisonderwijs, buitengewoon onderwijs en volwassenenonderwijs. We blijven dit doen op basis van actuele referentiekaders die in voldoende mate toekomstgericht, innovatief en duurzaam zijn. De onderwijs- en beroepskwalificaties uit de Vlaamse kwalificatiestructuur blijven de basis voor het studieaanbod.

In het nieuwe kader voor onderwijsdoelen worden de eindtermen niet langer gekoppeld aan vakken of leergebieden en laten we een clustering toe. Dat stelt scholen en leraren op vakinhoudelijk en -didactisch vlak voor heel wat uitdagingen en heeft als risico dat bepaalde thema's of eindtermen meer belicht en uitgediept worden en andere minder aan bod komen. We **monitoren de implementatie van het nieuwe kader voor onderwijsdoelen** en kijken daarbij specifiek naar de effecten van de clustering van vakken of leergebieden, naar de logische opbouw van het curriculum, hoe schoolbesturen met dit nieuwe kader aan de slag gaan, en hoe dit blijft sporen met de vakbekwaamheid die we verwachten van leraren. We volgen ook of de procedure voor de ontwikkeling van eindtermen tot en met het maken van nieuwe leerplannen, voldoende hanteerbaar is.

De invoering van de nieuwe eindtermen en ontwikkelingsdoelen zullen de scholen en centra de komende jaren voor grote uitdagingen stellen. Daarom maken we werk van een implementatieplan, waarbij we de pedagogische begeleidingsdiensten aanspreken op hun rol om de invoering van onderwijsvernieuwingen in scholen mee te ondersteunen (zie ook beleidsvoorstellen 2.4 en 8.5). We treden ook in overleg met de educatieve uitgeverijen over de manier waarop zij onderwijsdoelen vertalen naar handboeken. ●

Beleidsvoorstel 4.5 Basisgeletterdheid voor iedereen realiseren

Om actief aan de samenleving te kunnen blijven participeren, is het van belang dat **iedereen beschikt over een minimaal geletterdheidsniveau** op het vlak van taal, wiskunde, financiën en digitalisering. We zorgen er voor dat elke lerende in het leerplicht- en volwassenenonderwijs dat minimale niveau haalt en zorgen ook voor een passend remediëringaanbod in de basiseducatie en het tweedekansonderwijs.

We **evalueren de invoering van het concept basisgeletterdheid** en maken werk van meer coherentie bij de invulling van geletterdheid over alle onderwijsniveaus heen. ●

Beleidsvoorstel 4.6 Debat over de organisatie van levensbeschouwelijke vakken in het onderwijs juridisch ondersteunen en het decreet evalueren

De Grondwet garandeert het recht op levensbeschouwelijk onderricht of morele of religieuze opvoeding in het leerplichtonderwijs. Dat recht staat niet ter discussie, maar de onderwijsadministratie zal een eventueel politiek-maatschappelijk debat over de organisatie van het levensbeschouwelijk aanbod juridisch-technisch mee ondersteunen.

We evalueren het decreet betreffende de inspectie en begeleiding van levensbeschouwelijke vakken en kijken waar aanpassingen in de regelgeving nodig zijn om de bestaande knelpunten op te lossen. ●

Beleidsvoorstel 4.7 De leerwegen in het secundair onderwijs en het volwassenenonderwijs beter laten aansluiten

In het secundair onderwijs zijn er al heel wat mogelijkheden om flexibele leerwegen te organiseren als antwoord op specifieke onderwijsbehoeften van leerlingen. Ondanks die mogelijkheden zien we dat een te groot aantal leerlingen nog altijd een verhoogd risico loopt op problematische afwezigheden, schoolwissels, schoolse achterstand en finaal ook vroegtijdige schooluitval. Tegelijk stellen we vast dat steeds meer van deze leerlingen op de leeftijd van 18 jaar het secundair onderwijs inruilen voor **de examencommissie of het volwassenenonderwijs** en daar alsnog proberen hun diploma secundair onderwijs of een volwaardige beroepskwalificatie te behalen.

Via proeftuinen stimuleren we de ontwikkeling van alternatieve leerwegen in de tweede en vooral derde graad van het secundair onderwijs. Daarbij laat het traditionele, schoolse onderwijs waar deze jongeren hun plaats niet meer in vinden, zich inspireren door de aanpak in het tweedekansonderwijs. Dit vraagt om een nauwere samenwerking tussen het leerplichtonderwijs, het volwassenenonderwijs en andere partners, met als doel om meer jongeren hun diploma secundair onderwijs te laten behalen in het leerplichtonderwijs.

In het kader van de vernieuwing van de eindtermen, waken we er over dat de eindtermen van het volwassenenonderwijs maximaal overeenstemmen met deze in het secundair onderwijs en de getoetste eindtermen in de examencommissie (zie beleidsvoorstel 4.4). ●

Beleidsvoorstel 4.8 Kansen geven aan tienerscholen

Een tienerschool brengt 10- tot 14-jarigen samen in één school over het basis- en secundair onderwijs heen en verandert de klassieke 2 maal 6-structuur van ons leerplichtonderwijs in een 3 maal 4-structuur. Doelstelling is om de moeilijke overgang tussen het basis- en secundair onderwijs meer geleidelijk te laten verlopen en zo de kansen op een verdere succesvolle onderwijsloopbaan te verhogen.

Hoewel tienerscholen niet in de regelgeving voorzien zijn, organiseren steeds meer scholen zich volgens dat model. Deze scholen botsen echter wel op een aantal beperkingen in de regelgeving, vooral op het vlak van inschrijvingsrecht en de rechtspositieregeling van het personeel. Omdat deze nieuwe organisatievorm een verrijking is voor ons Vlaams onderwijs, zorgen we ervoor dat tienerscholen de kansen krijgen op verdere ontwikkeling. We voorzien wetenschappelijke opvolging en **onderzoeken via proeftuinen of we drempels in de regelgeving kunnen wegwerken**. ●

Beleidsvoorstel 4.9 Duaal leren als leerweg in het Vlaamse onderwijs evalueren, verder implementeren en uitbreiden

De invoering van duaal leren in het secundair onderwijs is een belangrijke onderwijsvernieuwing die in de vorige legislatuur gerealiseerd werd. Duaal leren zorgt voor een betere samenwerking en vooral afstemming tussen onderwijs en de arbeidsmarkt en laat toe dat jongeren kunnen leren in een levensechte context.

We zorgen ervoor dat duaal leren in het secundair onderwijs mogelijk wordt voor alle leerlingen die gemotiveerd zijn om te leren op een werkplek. We breiden duaal leren verder uit en voorzien daarbij onder andere in de mogelijkheid om onderwijskwalificaties op niveau 2 van de Vlaamse kwalificatiestructuur te behalen. Hierdoor maken we duaal leren ook toegankelijk voor de leerlingen uit het dbso en de leertijd, zonder uit het oog te verliezen dat deze leerlingen daarbij voldoende zorg en ondersteuning moeten blijven krijgen. We rollen **duaal leren ook uit in het buitengewoon secundair onderwijs**.

In het volwassenenonderwijs en hoger onderwijs voorzien we **een sterkere plaats voor werkpleklernen** in de opleidingen zodat ook daar een betere aansluiting ontstaat tussen het onderwijs en de arbeidsmarkt.

We maken werk van een **grondige beleidsevaluatie van het duaal leren**, waarbij we nagaan in welke mate er voldoende werkplekken voorzien zijn die kwaliteitsvol leren toelaten, alsook of er voldoende aandacht blijft gaan naar de algemene vorming. ●

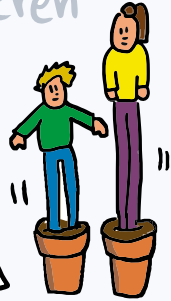
van basiszorg
tot excelleren

competitieve
financiering

flexibele
leerwegen

volwaardig
recht

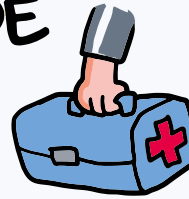

5

Kwaliteitsvol
onderwijs voor
ELKE LERENDE

personeel
voor
zorg

BELEIDSPRIORITEIT 5

Kwaliteitsvol onderwijs voor elke lerende,
van basiszorg tot excelleren

BELEIDSPRIORITEIT 5

Kwaliteitsvol onderwijs voor elke lerende, van basiszorg tot excelleren

Inleiding

De samenleving wordt steeds meer divers in al zijn aspecten. Niet alleen de diversiteit neemt toe, maar wordt op zich ook meer verscheiden. We spreken daarom van **superdiversiteit**. Die maatschappelijke ontwikkeling dringt uiteraard ook door tot op de klasvloer, waar de diversiteit eerder wordt geproblematiseerd dan gewaardeerd. Het is de taak van onderwijs om **voor elke lerende kwaliteitsvol en hoogstaand onderwijs te realiseren**, ongeacht zijn of haar sterktes en noden. Onderwijs heeft de maatschappelijke opdracht om alle lerenden, ongeacht hun afkomst, thuistaal, gender, handicap of begaafdheid, zo uit te dagen en te ondersteunen dat ze zichzelf kunnen overtreffen.

We benaderen diversiteit als een positief iets en nemen een zo inclusief mogelijke onderwijspraktijk als uitgangspunt. Dit betekent dat we weg moeten van een of/of-denken waar de aandacht voor lerenden die het moeilijker hebben ten koste zou gaan van de gemiddelde lerenden of de toppers. We gaan daarentegen voor **een en/en-model**, waarbij we de noodzakelijke randvoorwaarden scheppen die elke lerende in staat stelt het maximale te halen uit zijn of haar leer- en ontwikkelingsproces. Dit doen we door **ondersteuning te bieden** aan leerlingen die omwille van afkomst, thuistaal of zorgvraag dreigen vast te lopen, maar ook door toppers of hoogbegaafde leerlingen **voldoende uit te dagen**.

Het en/en-model waar we naar streven, is nog lang geen realiteit. We stellen op basis van de cijfers over spijbelen, zittenblijven, B- en C-attesten, definitieve uitsluitingen en de ongekwalificeerde uitstroom vast dat we er niet voor alle leerlingen in slagen de maatschappelijke opdracht die onderwijs heeft, effectief te realiseren. We stellen ook in toenemende mate vervreemding, stress en demotivatie vast bij jongeren, vooral bij die jongeren die zich 'anders' voelen.

Het onderwijs staat dus voor de grote uitdaging om een antwoord te bieden op deze diversiteit, en dit door een **brede basiszorg** te realiseren, door te voorzien in **gedifferentieerde leer- en ontwikkelingstrajecten** en door een leerklimaat te scheppen waarin **elke lerende mee eigenaarschap krijgt** over dat leer- en ontwikkelingsproces en tegelijk ook voldoende **uitgedaagd en gemotiveerd wordt**. Een ambitieuze uitdaging, die vraagt om nieuwe investeringen in tal van noodzakelijke randvoorwaarden.

Heel wat beleidsvoorstellen in deze beleidsprioriteit bouwen verder op het M-decreet. Dit decreet is momenteel voorwerp van een aantal beleidsevaluaties en een intensieve monitoring. De hier geformuleerde beleidsvoorstellen spelen in op een aantal acute vragen of noden, maar moeten bekeken worden in het licht van de uitkomsten van deze beleidsevaluaties en monitoring. •

Beleidsvoorstel 5.1 Gelijk trekken van de financiering voor leerlingen met een verslag in het gewoon en buitengewoon onderwijs

Leerlingen met een verslag die les volgen in het gewoon onderwijs genereren minder financiering dan leerlingen in het buitengewoon onderwijs, wat er toe leidt dat meer ouders kiezen voor een inschrijving in het buitengewoon onderwijs, waar dat vanuit pedagogisch-didactisch oogpunt en loopbaanperspectief niet noodzakelijk de beste keuze is.

Voor leerlingen met een verslag type 2, 4, 6 en 7 is een gelijke omkadering al voorzien, maar dat is nog niet het geval voor de leerlingen met een verslag type basisaanbod, 3 en 9. Als deze leerlingen kiezen voor het gewoon onderwijs, dan vallen ze terug op de ondersteuning vanuit het ondersteuningsnetwerk, wat minder is dan wat dezelfde kinderen in het buitengewoon onderwijs aan omkadering genereren. We trekken dit recht en voorzien ook in een gelijke omkadering voor leerlingen met een verslag type basisaanbod, 3 en 9 wanneer ze kiezen voor het gewoon onderwijs. ●

Beleidsvoorstel 5.2 Op basis van de evaluatie de inzet van middelen voor ondersteuning in de scholen gewoon onderwijs optimaliseren

Scholen voor gewoon onderwijs zijn voor de ondersteuning van hun leerlingen die met een (gemotiveerd) verslag zijn ingeschreven, afhankelijk van de omkadering en werkmiddelen vanuit scholen voor buitengewoon onderwijs. De evaluatie heeft betrekking op het gehanteerde verdelingsmechanisme, de personeelseffecten, de ondersteuning in de klas voor de leerling en de leerlingenbewegingen en ook op de doelmatige aanwending van de middelen.

Indien uit de evaluatie zou blijken dat de middelen niet maximaal doelmatig aangewend worden, bijvoorbeeld omdat er te veel middelen naar coördinatie en tussenstructuren gaan, dan onderzoeken we pistes die er toe leiden dat de middelen meer rechtstreeks op de klasvloer in de gewone school terecht komen. We waken er ook over dat scholen voor gewoon onderwijs voldoende impact hebben op het profiel en de expertise van de ondersteuners die in hun klassen aan de slag gaan. Hierdoor kunnen scholen voor gewoon onderwijs de ondersteuning beter afstemmen op de eigen noden en de leerlingen met specifieke noden die er les volgen. ●

Beleidsvoorstel 5.3 Gespecialiseerd personeel voor zorg voorzien in scholen gewoon onderwijs

Om tot meer inclusief onderwijs te komen, zorgen we er voor dat **scholen voor gewoon onderwijs ook medisch, paramedisch, sociaal, psychologisch en orthopedagogisch personeel aan kunnen stellen**. Dit doen we om het zorgbeleid van de school te ondersteunen en om een passend beleid in de fases basiszorg en verhoogde zorg te kunnen realiseren. Omdat het niet mogelijk is om in elke school een voldoende aantal van deze medewerkers aan te stellen, stimuleren we bovenschoolse samenwerking. ●

Beleidsvoorstel 5.4 Een maximale samenwerking tussen BUSO OV3 en OV4 en het gewoon secundair onderwijs mogelijk maken

We maken werk van een maximale samenwerking tussen **de opleidingsvormen 3 en 4 van het buitengewoon secundair onderwijs en het gewoon secundair onderwijs**. Voor opleidingsvorm 4 doen we dit via de verdere uitbouw van bestaande campussen of de oprichting van nieuwe campussen waar zowel gewoon als buitengewoon onderwijs een aanbod hebben. Voor opleidingsvorm 3 voorzien we in een gelijke certificering voor alle leerlingen met een verslag opleidingsvorm 3, ongeacht of die een individueel aangepast curriculum volgen in het gewoon secundair onderwijs dan wel les volgen in het buitengewoon secundair onderwijs.

In beide opleidingsvormen voorzien we in een gelijke financiering van de leerlingen met een verslag, ongeacht of ze les volgen in het gewoon of buitengewoon onderwijs. We waken er ook over dat de centra voor leerlingenbegeleiding instaan voor een kwaliteitsvolle verslaggeving. ●

Beleidsvoorstel 5.5 Volwaardig recht op onderwijs garanderen voor de meest kwetsbare jongeren

Onderwijs is een fundamenteel basisrecht dat we moeten garanderen voor elk kind en voor elke jongere, ook al bevinden die zich in een situatie waardoor onderwijs in een klassieke schoolomgeving niet mogelijk is.

We maken werk van een kwalitatief door het beleidsdomein onderwijs gesubsidiëerd **onderwijsaanbod in de gemeenschapsinstellingen, het Vlaams detentiecentrum en het gesloten private aanbod voor jongeren in een verontrustende opvoedingssituatie**. Bij de integratie van de huidige onderwijsactiviteiten in deze instellingen, zorgen we voor een overdracht van de middelen en garanderen de rechten van het personeel.

Voor **jongeren met ernstig meervoudige beperkingen** voor wie het klassieke onderwijs zelfs met bijkomende zorg geen antwoord biedt, ontwikkelen we individuele trajecten op basis van geïntegreerde onderwijs- en zorgplannen. Hiertoe werken we nauw samen met het beleidsdomein Welzijn. ●

Beleidsvoorstel 5.6 Werk maken van flexibele leerwegen voor hoogbegaafde en makkelijk lerende leerlingen

Hoogbegaafde en makkelijk lerende leerlingen worden vaak nog onvoldoende gestimuleerd en uitgedaagd. We maken het mogelijk dat hoogbegaafde en makkelijk lerende leerlingen in het secundair onderwijs via een verminderde verplichte aanwezigheid **lessen in het hoger onderwijs kunnen volgen, zetten versterkt in op de mogelijkheden tot verdieping en uitbreiding en maken daarnaast ook studieversnelling mogelijk**.

Omdat de **sociaal-emotionele ontwikkeling** van deze leerlingen niet altijd even snel evolueert als hun cognitieve ontwikkeling, blijven zij wel ingeschreven in het secundair onderwijs, waar er voldoende aandacht kan worden besteed aan hun sociaal-emotionele ontwikkeling. ●

Beleidsvoorstel 5.7 Behouden van de compensatie-financiering door de verwachtingen scherper te stellen

Ondanks een volgehouden gelijke onderwijskansenbeleid met een compensatie-financiering voor maatschappelijk kwetsbare doelgroepen toont alle onderzoek aan dat de etnisch-culturele en socio-economische achtergrond van de gezinnen van lerenden nergens zo bepalend is voor de schoolresultaten als in Vlaanderen.

We blijven voorzien in deze compensatiefinanciering en in de grote autonomie die we aan scholen geven bij de besteding van deze middelen. Omdat we een meer efficiënte en vooral effectieve aanwending van deze middelen willen realiseren, maken we samen met het onderwijsveld werk van een **meer duidelijke explicitering van de doelstellingen van de compensatiefinanciering.** ●

Beleidsvoorstel 5.8 Mogelijk maken van een verlengde schooldag om zo leerachterstand bij sommige leerlingen weg te werken

Sommige leerlingen slagen er niet in om binnen de beschikbare onderwijstijd de onderwijsdoelen te bereiken of om hun leerachterstand weg te werken, dit ondanks alle inspanningen die geleverd worden. Daarom **voorzien we in pilootprojecten waarbij scholen een extra aanbod ontwikkelen voor deze kinderen buiten de reguliere onderwijstijd.** Daarbij maken scholen duidelijk hoe ze via dat extra aanbod de cognitieve ontwikkeling van zwak presterende kinderen versterken en dienen ze uiteraard de kwaliteit van dat aanbod te garanderen. We **voorzien in een projectfinanciering,** maar gaan ook na in welke mate we voor het opzetten van dergelijke projecten ook een beroep kunnen doen op giften, financiering vanuit de lokale besturen, ouderbijdrages en ook lestijden uit de reguliere omkadering. We **ondersteunen en evalueren deze pilootprojecten via wetenschappelijk onderzoek** en verspreiden de inzichten die hieruit voortkomen naar het bredere onderwijsveld.

Voor **lerenden en hun ouders uit de kansengroepen** promoten en ondersteunen we daarnaast samenwerking tussen school en lokale organisaties onder de vorm van **ontwikkelingsgerichte buitenschoolse activiteiten, cultuurprojecten, mentorship, buddywerkingen, rolmodellen en naschoolse tutoringinitiatieven door studenten.** Om de zomervakantie te overbruggen, stimuleren we scholen om samen met lokale partners **zomerklassen** in te richten. ●

Beleidsvoorstel 5.9 Financiële drempels wegwerken die de onderwijsloopbaan hinderen in het leerplichtonderwijs

De inspanningen om de kosten voor lerenden in het secundair onderwijs te beheersen, kunnen niet voorkomen dat we steeds meer geconfronteerd worden met onbetaalde schoolfacturen, maar ook dat leerlingen hun studiekeuze laten hangen van de kostprijs. Uit de afname van de studiekostenmonitor in de eerste graad secundair onderwijs blijkt wel dat de schoolkosten doorheen de tijd vrij stabiel zijn gebleven, uitgezonderd de vervoerskosten.

We zorgen er voor dat de onderwijsloopbaan van kinderen en jongeren niet belemmerd wordt door financiële drempels en voorzien voor zij die het moeilijk hebben in de nodige tegemoetkomingen. Eén beleids optie om daartoe te komen, is de **invoering van een maximumfactuur in de eerste graad van het secundair onderwijs**. Net zoals bij de invoering van een maximumfactuur in het basisonderwijs, zal hiervoor een verhoging van de werkingsmiddelen noodzakelijk zijn. Bij de keuze voor een maximumfactuur mag het richtbedrag niet te laag uitvallen, dit in combinatie met een hogere participatietoeslag. Op deze manier behouden de secundaire scholen voldoende werkingsmiddelen en kunnen de meest kwetsbare ouders de hogere participatietoeslag aanwenden om de resterende schoolkosten te drukken. Een andere beleids optie is om in het volledige secundair onderwijs gericht **de participatietoeslag verder te verhogen** voor die kinderen die zich (bijna) in een situatie van armoede bevinden, waardoor de schoolkosten een te zware belasting vormen op het gezinsinkomen. ●

Beleidsvoorstel 5.10 Het inschrijvingsrecht verder optimaliseren

Vanaf het schooljaar 2020-2021 is er een Vlaanderenbrede tijdslijn voor aanmeldingen en inschrijvingen in scholen. Doordat voortaan een inschrijving binnen de 7 kalenderdagen in Discimus moet geregistreerd worden, kunnen dubbele inschrijvingen sneller worden gedetecteerd. Een school die leerlingen weigert op basis van capaciteit, zal voortaan de inschrijvingen moeten laten voorafgaan door een aanmeldingssysteem.

We stimuleren de initiatiefnemers van een aanmeldingsprocedure om de krachten te bundelen over de gemeentegrenzen heen. We moedigen hen, met behulp van financiële stimuli, aan om samen aan te melden. Op vraag faciliteren we ook het lokaal overleg waar nodig. Hiermee willen we komen tot een aanmeldingssysteem dat **eenvoudiger en transparanter is, dat dubbele aanmeldingen maximaal uitsluit** en een goed beeld geeft van de eventuele capaciteitsnoden. Aan de aanbieders van een aanmeldingssysteem voor het secundair onderwijs stellen we een **standaardalgoritme** ter beschikking. Hiertoe zal worden samengewerkt met een commissie van experts.

Voor de inschrijvingen vanaf het schooljaar 2020-2021 wordt een nieuw kader gebruikt voor het buitengewoon onderwijs. We monitoren de implementatie van dit nieuwe kader.

Voor de **hogere leerjaren van het secundair onderwijs is aanmelden** nog niet mogelijk. Gezien de stijgende capaciteitsdruk in het secundair onderwijs, onderzoeken we of een regelgevend kader voor aanmelden in de bovenbouw van het secundair onderwijs noodzakelijk is.

Het onderwijs heeft onder andere als opdracht om leerlingen voor te bereiden op het functioneren in een diverse samenleving via burgerschap, brede leer- en ontwikkelingskansen, socialisatieprocessen en het creëren van netwerken. Een **evenwichtige en gezonde sociale mix** in de school ondersteunt het realiseren van deze doelstelling en dus blijven we die sociale mix via het inschrijvingsrecht nastreven. ●

BELEIDSPRIORITEIT 6

Kwaliteitsvolle en duurzame schoolgebouwen
voor de 21ste eeuw

BELEIDSPRIORITEIT 6

Kwaliteitsvolle en duurzame schoolgebouwen voor de 21ste eeuw

Inleiding

Kwaliteitsvol en hoogstaand onderwijs kan alleen maar gerealiseerd worden als ook de fysieke leer- en werkomgeving voor lerenden en onderwijsprofessionals beantwoordt aan de moderne vereisten van de 21ste eeuw. Onderzoek leert ons dat de organisatie, het comfort en de sfeer van een klas een impact hebben op de onderwijskwaliteit, de leeruitkomsten en het welbevinden van leerlingen en leraren.

Hoewel er de afgelopen legislaturen meer dan ooit geïnvesteerd werd in de renovatie en nieuwbouw van schoolinfrastructuur en de overheid een uitgebreid instrumentarium heeft ontwikkeld om scholen te ondersteunen bij de bouw en het onderhoud van schoolgebouwen, blijven de noden op dit vlak groot. De schoolgebouwenmonitor uit 2013 leert ons dat amper 46% van de directies vindt dat hun gebouwen grotendeels of volledig ondersteuning bieden voor het eigen pedagogisch project, dat slechts 52% van de vestigingsplaatsen voorzien is in een goede integratie van ICT, dat slechts in 35% van de vestigingsplaatsen voldoende kwaliteitsvolle werk- en ontmoetingsruimte beschikbaar is voor leraren, dat amper 22% van die vestigingsplaatsen plaats heeft voor informeel samen zijn en voldoende privacy garandeert en in slechts 30% van de vestigingsplaatsen de lokalen flexibel aangepast kunnen worden in functie van verschillende leerstijlen en -noden. Dit betekent dat een volgehouden en best zelfs bijkomende inspanning noodzakelijk is.

De ICT-monitor (**MICTIVO 3**) geeft aan dat de ICT-infrastructuur en het gebruik van ICT in Vlaamse scholen toeneemt. Scholen hebben vandaag gemiddeld 1 computer per 4 leerlingen in het lager onderwijs en 1 per 2 leerlingen in het secundair onderwijs.

Naast het voorzien van moderne en kwaliteitsvolle schoolinfrastructuur, blijft het in sommige steden en regio's ook een uitdaging om te voorzien in voldoende capaciteit. De [capaciteitsmonitor](#) geeft een beeld van de verwachte vraag in het leerplichtonderwijs. We zien daar een opvallend tekort aan plaatsen in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, Antwerpen en Gent en dit zowel in het basisonderwijs (sterke groei vanaf 2020-2021) als het secundair onderwijs (sterke groei vanaf 2015-2016 tot 2025-2026). In deze dichtbevolkte regio's moet ook rekening gehouden worden met hoge grondprijzen en een beperkte beschikbare ruimte.

In deze beleidsprioriteit gaan we alleen in op de schoolgebouwen van het leerplicht-, volwassenen- en deeltijds kunstonderwijs. Het hoger onderwijs heeft een ander financieringsmodel voor infrastructuur dat meer geïntegreerd is in de algemene financiering van de hoger onderwijsinstellingen. Dit wordt verder opgenomen in beleidsvoorstel 7.1. ●

Beleidsvoorstel 6.1 Verder vernieuwen van het onderwijspatrimonium

We **verhogen structureel de beschikbare middelen voor schoolinfrastructuur** en koppelen dit aan een meerjarenbegroting die een langetermijnplanning mogelijk maakt. We investeren daarbij vooral in grote nieuwbouw- of grondige renovatieprojecten.

We zetten alternatieve financieringsvormen, zoals de **projectspecifieke DBFM-overeenkomsten** en **de huursubsidies**, verder en breiden het investeringsvolume hiervoor uit. We nemen het initiatief om **EFRO-middelen** en andere Europese investeringsfondsen aan te spreken voor (multifunctionele) infrastructuurprojecten, bijvoorbeeld in het kader van de warme overdracht tussen de kinderopvang en het kleuteronderwijs, het verhogen van de kleuterparticipatie onder kinderen in een armoedesituatie of om meer inclusief onderwijs te realiseren via gedeelde campussen met gewoon en buitengewoon onderwijs.

We **screenen de huidige lijsten** van nog niet gerealiseerde subsidieaanvragen om te komen tot lijsten die meer aansluiten bij de actuele onderwijsnoden. Door de infrastructuurbehoefte in de subsidieaanvragen te objectiveren, zorgen we voor een optimalisatie van de subsidieprocedures.

We **evalueren** de mogelijkheden tot **aanpassing** van de **verdeelsleutel** uit Onderwijsdecreet II voor infrastructuurbudgetten.

We verhogen **de verzekerde termijn als onderwijsbestemming van schoolgebouwen** van 20 naar 30 jaar en gaan ongewenst en onterecht **bestemmingsverlies voor schoolgebouwen** tegen door het reglementair kader, zoals bijvoorbeeld het invoegen van een voorkooprecht, te evalueren en indien nodig aan te passen. We ondernemen actie om de **vrijstelling van onroerende voorheffing** voor schoolgebouwen decretaal te verankeren en gaan met het beleidsdomein Omgeving na hoe het lokale grond- en pandenbeleid **de leegstand van schoolgebouwen** beter kan inventariseren.

Omdat goed onderhouden schoolgebouwen langer meegaan en we zo zware vervolgcosten tegen gaan, nemen we het onderhoud van schoolinfrastructuur mee als criterium bij de toekenning van investeringsmiddelen voor grote nieuwbouw- of grondige renovatieprojecten.

Om scholen de kans te geven om een 21ste-eeuws **ICT-beleid** te ontwikkelen, investeren we in een performant (glasvezel)netwerk en in voldoende bandbreedte, zetten we in op ICT-raamcontracten om de kostprijs zo laag mogelijk te houden en maken we werk van inspiratiegidsen rond ICT om scholen te ondersteunen. ●

Beleidsvoorstel 6.2 Werk maken van een ambitieus klimaatbeleid

We pakken de vernieuwing van de schoolinfrastructuur aan in functie van een ambitieus klimaatbeleid.

De middelen uit het Vlaams klimaatfonds worden maximaal ingezet voor duurzame investeringen in schoolinfrastructuur. De vernieuwing en renovatie van het oude patrimonium gaat hierbij hand in hand met de doelstelling om te evolueren naar klimaatneutrale gebouwen.

Het project van de passiefscholen wordt verder gemonitord en uitgebreid met **proefprojecten** voor de realisatie van **klimaatneutrale scholen**.

De ontwikkeling van proefprojecten voor **energieprestatiecontracten in schoolgebouwen** met het Vlaams Energiebedrijf (VEB) wordt verder gezet en uitgebreid.

We onderzoeken of **bijkomende** (rendabele) **inspanningen** (bovenop de bestaande energieprestatieregelgeving) inzake **hernieuwbare energie** zoals **het plaatsen van zonnepanelen, de aanleg van groendaken of de vergroening van speelplaatsen** als subsidievoorwaarden kunnen worden opgelegd in het geval van nieuwbouw of substantiële renovatie. De aanleg van groendaken of de vergroening van speelplaatsen maken eveneens deel uit van dit onderzoek.

We breiden de **energieleningen voor investeringen in hernieuwbare energie, zonneboilers en warmtekrachtkoppelingscentrales** uit naar **klimaatleningen** en maken ook investeringen die leiden tot energie-efficiëntie mogelijk via zo'n lening. Met Leefmilieu Brussel maken we protocollen om de asbestproblematiek in Brusselse scholen aan te pakken. ●

Beleidsvoorstel 6.3 Onderbouwen van de toekenning van capaciteitsmiddelen en ze voor een langere termijn toekennen

De tweede editie van de capaciteitsmonitor (editie 2018) is voldoende recent en robuust om een onderbouwing te geven voor de verdeling van de capaciteitsmiddelen, niet alleen voor de periode 2019-2021 maar ook voor de periode 2022-2024. We voorzien in een **volgende afname van de capaciteitsmonitor in 2024**, zodat we ook in de toekomst de toekenning van capaciteitsmiddelen kunnen onderbouwen op basis van data. We laten in deze volgende afname ook de noden in het volwassenenonderwijs en het deeltijds kunstonderwijs mee in kaart brengen en hebben voldoende aandacht voor de eigenlijke bezettingsgraad in secundaire scholen.

We verlengen het bestaande driejarig investeringsprogramma voor capaciteit 2019-2021 met een **nieuw programma dat loopt over 5 jaar (2020-2024)** en houden daarin ook rekening met de noden in het volwassenenonderwijs. Deze langere cyclus geeft meer zekerheid aan schoolbesturen bij het plannen van de investeringen en sluit beter aan bij de beleidscyclus van de Vlaamse Regering en de lokale besturen. ●

Beleidsvoorstel 6.4 Nastreven van efficiëntiewinsten in de beleidsvoorbereiding en -uitvoering rond schoolinfrastructuur

We ontwikkelen op termijn een digitaal overzicht van het onderwijspatrimonium met informatie over bijvoorbeeld de ligging, de eigendomstitels, patrimoniale informatie (zoals zakelijke rechten of informatie over de conditie van de gebouwen), energieverbruik, gebouwooppervlakte, het bouwjaar en de vloerbezetting en verhogen zo de kennis in functie van de dossierbehandeling en het beleid. We laten scholen toe om zelf opportuniteiten te ontdekken.

We vereenvoudigen en digitaliseren verder de subsidiedossiers om zo een maximale transparantie en rechtszekerheid te realiseren. De doorlooptijd van een investeringsdossier moet zo kort mogelijk zijn. We monitoren de omzetting van toegekende middelen naar concrete bouw dossiers om zo een beter zicht te krijgen op de graad van realisatie, om sneller knelpunten te detecteren en oplossingen te vinden. De schoolbesturen stellen hiervoor de relevante data ter beschikking van de administratie

We evalueren het besluit over de fysische en financiële normen voor schoolinfrastructuur en kijken specifiek of die regelgeving de recente maatschappelijke en onderwijskundige ontwikkelingen zoals het M-decreet, genderneutraliteit of ontmoetingsruimtes voor leerkrachten en leerlingen voldoende in rekening brengt. ●

Beleidsvoorstel 6.5 Van multifunctioneel gebruik van schoolgebouwen de norm maken

Het gebruik van schoolinfrastructuur mag zich niet beperken tot het eigen onderwijsniveau, de eigen onderwijsvorm of het eigen onderwijsnet, maar moet ook worden aangewend in functie van de noden van het buitengewoon onderwijs, het deeltijds kunstonderwijs, het volwassenenonderwijs en het hoger onderwijs.

De voorbije legislatuur waren er een aantal projecten op het vlak van multifunctioneel gebruik van infrastructuur en we zullen de resultaten hiervan delen met het onderwijsveld om zo het principe van multifunctionaliteit te stimuleren. We maken van bepaalde elementen van multifunctioneel gebruik een subsidievoorwaarde.

In de Vlaamse onderwijsregelgeving zijn er geen bouwtechnische normen opgenomen die de realisatie van multifunctionele schoolgebouwen bemoeilijken. Samen met andere beleidsdomeinen onderzoeken we hoe we via meer regelluwte kunnen bijdragen tot een vlottere realisatie van multifunctionele schoolgebouwen. We rollen daarbij de werkwijze van het protocol dat we afgesproken hebben met het beleidsdomein Welzijn uit naar de andere beleidsdomeinen. We hebben in deze ook aandacht voor de wetgeving inzake brandveiligheid.

Een ander domein waar we efficiëntiewinsten willen boeken, is het gebruik van de beschikbare ruimte. Daarom onderzoeken we samen met de lokale besturen hoe via een multifunctioneel gebruik van schoolgebouwen beter werk kan gemaakt worden van een geïntegreerd voorzieningenbeleid en dit inspelend op de capaciteitsbehoeften in verschillende beleidsdomeinen. ●

Beleidsvoorstel 6.6 Werk maken van een masterplanning en schoolgebouwen van de toekomst integraal toegankelijk en veilig maken

Een **goed doordachte masterplanning op project- en patrimoniumniveau** met een investeringstraject van 10 tot 20 jaar, garandeert meer kostenefficiëntie bij het inzetten van middelen voor scholenbouw. Het laat schoolbesturen ook toe om onderwijskundige ontwikkelingen maximaal te laten sporen met ontwikkelingen op het vlak van infrastructuur en ze worden gestimuleerd om infrastructurele noden beter in te passen in de lokale omgeving of om ze te integreren in bouwprojecten voor andere basisvoorzieningen zoals kinderdagverblijven, sportvoorzieningen, welzijnsvoorzieningen, bibliotheken, socio-culturele centra, ...

We **stimuleren en ondersteunen structureel overleg tussen schoolbesturen, scholengemeenschappen en lokale besturen** in functie van expertiseopbouw en -deling en we **verspreiden goede praktijkvoorbeelden** zoals de modelprojecten van 'Scholen van Morgen' of de integraalplannen in het GO!

Een planning op langere termijn moet ook mogelijk maken dat nieuwe schoolgebouwen beter aansluiting vinden bij de pedagogische-didactische visie van de school en een voldoende innovatieve leeromgeving garanderen die inspeelt op leervormen van de toekomst. Daarom is het wenselijk **dat zowel leerlingen als onderwijsprofessionals actief betrokken** worden in de ontwerpfase.

Afgelopen legislatuur werden er **inspiratiegidsen** gemaakt voor het ontwerpen en renoveren van schoolgebouwen. Deze gidsen hebben als doel scholen beter te informeren over hoe ze tot een veilige, integraal toegankelijke, duurzame en effectieve infrastructuur kunnen komen die aansluit bij het pedagogisch project van de school. We maken deze gidsen bekend via informatiecampagnes en meerdaagse opleidingen en houden ze ook actueel.

Om scholen meer rechtszekerheid te bieden, maken we het wettelijk kader voor **brandbeveiliging** uniform voor alle scholen.

We onderzoeken in welke mate **het GRO model**, dat het Facilitair Bedrijf van de Vlaamse overheid gebruikt voor zijn eigen gebouwen en dat economische groei, aandacht voor het milieu en de strijd tegen armoede met elkaar verbindt, kan toegepast worden bij investeringen in schoolgebouwen. We zetten daarnaast, samen met het onderwijsveld en geïnspireerd door het onderzoek naar het **inschakelen van werkplekieren en de sociale economie** bij het onderhoud van schoolgebouwen, in op projecten die innovatie en duurzame vormen van facilitair beheer nastreven.

Het meest duurzaam is natuurlijk dat bestaande opleidingsinfrastructuur maximaal gedeeld wordt. We maken daarom werk van een betere samenwerking tussen het leerplichtonderwijs, het volwassenenonderwijs, het hoger onderwijs, de regionaal technologische centra, VDAB, Syntra Vlaanderen en de sectoren om **zo veel mogelijk infrastructuur, maar ook uitrusting te delen**. We bouwen hierbij verder op het onderzoek en de beleidsaanbevelingen van de werkgroep infrastructuur Onderwijs-Werk. ●

BELEIDSPRIORITEIT 7

Meer investeren in onderwijs om toekomstige uitdagingen te kunnen aangaan

BELEIDSPRIORITEIT 7

Meer investeren in onderwijs om toekomstige uitdagingen te kunnen aangaan

Inleiding

Wie de vele memoranda van stakeholders binnen en buiten onderwijs, maar ook deze bijdrage aan het regeerakkoord door de Vlaamse onderwijsadministratie, doorneemt, kan alleen maar vaststellen dat er heel wat extra budget voor onderwijs gevraagd wordt. Soms werd die extra kost berekend, zoals bijvoorbeeld voor het plan basisonderwijs of de financiële noden in het hoger onderwijs. Ook andere uitdagingen, zoals het realiseren van een 21ste eeuwse onderwijsinfrastructuur of om het nakende lerarentekort tegen te gaan, vragen om extra investeringen. En dan zijn er nog de vele andere voorstellen die elk op zich een beperktere budgettaire impact hebben, maar die als je ze optelt, toch een stevige bijkomende investering vragen.

Internationaal vergeleken is het Vlaams onderwijs goed gefinancierd met een uitgave van 5,4% van het BBP (OESO-gemiddelde van 5,2%), waarbij vooral het secundair onderwijs op een ruime financiering kan rekenen (2,6% van BBP in Vlaanderen t.o.v. 2,1% OESO-gemiddelde), waar het lager onderwijs (1,5% van BBP in Vlaanderen t.o.v. zelfde OESO-gemiddelde) en het hoger onderwijs (1,4% van BBP in Vlaanderen t.o.v. 1,5% OESO-gemiddelde) eerder een gemiddelde financiering ontvangen. Van die onderwijsuitgaven gaat 88% naar de lonen van het onderwijspersoneel. De leerling-leerkracht-ratio ligt in Vlaanderen op 10 in het secundair onderwijs en op 13 in het basisonderwijs, wat lager is dan het OESO-gemiddelde met respectievelijk 13 en 15. Onderwijseconomen als Hanushek en Woessmann toonden in hun onderzoek aan dat wanneer in 2020 minder dan 15% van de leerlingen slecht presteert op de PISA-basisvaardigheden, dit een economische winst in de Europese Unie zou opleveren van 21 biljoen euro. **Omwille van het grote maatschappelijke en economische belang is een verdere, verhoogde investering in onderwijs bijgevolg absoluut noodzakelijk. Dit naast het behoud van het mechanisme van open end-financiering.**

De beschikbare ruimte om te investeren, zal in grote mate afhangen van de macro-economische ontwikkelingen en van de impact van belangrijke internationale gebeurtenissen zoals bijvoorbeeld de Brexit. We weten echter ook dat demografische ontwikkelingen in de nabije toekomst **het budget voor publieke financiën onder druk** zullen zetten. Tussen 2015 en 2045 zien we de afhankelijkheidsratio, of de verhouding van het aantal 0-17-jarigen en 67+-jarigen ten opzichte van de bevolking op beroepsactieve leeftijd, stijgen van 57,45 naar 77,52, wat betekent dat steeds minder mensen gaan bijdragen om de kosten van vergrijzing, sociale zekerheid, onderwijs, welzijnsvoorzieningen, enz. op te vangen. De noden in al die domeinen zijn groot en dus zullen er keuzes moeten gemaakt worden.

In deze beleidsprioriteit willen we vooropstellen dat **extra investeringen in onderwijs zeker noodzakelijk** zijn. Daarnaast willen we aangeven waar volgens de Vlaamse onderwijsadministratie, binnen alle noden die zich stellen, **best prioriteit aan gegeven wordt**. We gaan voor het niet-leerplichtonderwijs ook in op de **verhouding tussen de publieke bijdrage die we leveren en de private investering van de lerende** en ten slotte doen we ook enkele voorstellen om **het huidige financieringssysteem in onderwijs, efficiënter, effectiever en vooral transparanter te maken.** ●

Beleidsvoorstel 7.1 Prioritair investeren in 4 grote uitdagingen voor een blijvend sterk en kwaliteitsvol onderwijs

Zoals in de inleiding bij deze beleidsprioriteit wordt gesteld, zijn de noden in ons onderwijs groot en dat vraagt om extra investeringen. Binnen de veelheid aan beleidsvoorstellen die in aanloop naar de Vlaamse verkiezingen op tafel gelegd worden, wil de onderwijsadministratie een aantal prioriteiten naar voor schuiven om extra middelen in te investeren.

Volgens de empirisch onderbouwde theorie van de dynamische vaardigheidsontwikkeling van James Heckman, Nobelprijswinnaar voor economie, renderen investeringen op jonge leeftijd het meest. Desondanks investeren we in verhouding tot andere onderwijsniveaus, het minst in ons basisonderwijs. **Extra investeren in het basisonderwijs** dient dan ook de hoogste prioriteit te krijgen. Dit sluit ook aan bij de motie die het Vlaams Parlement aannam tot besluit van het op 20 maart 2019 in de plenaire vergadering gehouden actualiteitsdebat over de staking in het Vlaams onderwijs. We volgen hierbij de drie sporen uit het plan basisonderwijs.

We investeren vooreerst in **extra beleids- en ondersteunend personeel en (para) medisch personeel**. We doen dit zonder de omkadering van het onderwijzend personeel te verminderen. Vlak voor het einde van de voorbij legislatuur werd het decreet gestemd dat de werkingsmiddelen van het kleuteronderwijs gelijk trekt met deze van het lager onderwijs. We implementeren deze **gelijkschakeling van de werkingsmiddelen** en trekken die ook door naar de **administratieve omkadering**. Daarbij behouden we de bandbreedte en de voorafnames voor objectieve verschillen (vrije keuze en aanbod van verschillende godsdiensten). Ten slotte verhogen we ook de omkadering voor kinderverzorging in het kleuteronderwijs, zodat kleuteronderwijzers meer met hun pedagogische kernopdracht kunnen bezig zijn.

In beleidsprioriteit 6 geven we aan dat het Vlaamse onderwijs te maken heeft met een verouderde infrastructuur die niet meer beantwoordt aan de noden van een moderne, 21ste eeuwse leeromgeving. Ondanks het gegeven dat afgelopen legislatuur meer dan ooit geïnvesteerd werd in de vernieuwing van de onderwijsinfrastructuur, blijft de wachtlijst voor de bouw van nieuwe schoolgebouwen of voor grondige renovatie, bijzonder lang. Daarnaast hebben we in bepaalde regio's ook te maken met een tekort aan capaciteit, niet alleen in het basisonderwijs, maar de komende jaren ook in het secundair onderwijs. **Onderwijsinfrastructuur is daarom een prioritaire investeringsnood.**

In beleidsprioriteit 1 wordt ingegaan op het **nakend tekort aan gemotiveerde en gekwalificeerde leraren** in het Vlaamse onderwijs. De voorstellen die we op tafel leggen om hieraan tegemoet te komen zoals het aantrekken van meer geëngageerde en sterke jongeren in de lerarenopleiding, het verhogen van de retentie van pas gestarte leraren, het inzetten op een loopbaanlange professionalisering, het aantrekken van zij-instromers en via aantrekkelijke arbeidsvoorwaarden meer mensen laten kiezen voor het lerarenberoep, impliceren een belangrijke budgettaire inspanning.

Hoewel Vlaanderen in verhouding tot haar BBP meer investeert in onderwijs

dan het OESO-gemiddelde, zitten we met een investering van 1,4% van het BBP voor hoger onderwijs dan weer net onder het OESO-gemiddelde van 1,5%. Zeker de hogescholen zien zich voor een aantal uitdagingen gesteld, die een belangrijke extra financiële injectie verantwoorden. Zo starten vanaf het academiejaar 2019-2020 de nieuwe graduaatsopleidingen of HBO5 in de hogescholen. De opstart van deze nieuwe opleidingen wordt gefinancierd via de overheveling van de personeelsmiddelen van het vroegere HBO5-aanbod in het volwassenenonderwijs. Maar om dit belangrijke nieuwe onderwijsniveau alle kansen te geven en om een gelijke omkadering te realiseren tussen de graduaats- en professionele bachelorstudenten, is een inhaalbeweging noodzakelijk. Er is daarnaast ook nood aan een herdefiniëring van de belastingeenheden in het financieringssysteem, want die stemmen niet altijd overeen met wat nodig is voor de betreffende opleidingen. Daardoor zijn vooral de bedrijfs- en technologische opleidingen benadeeld. We herwaarderen deze opleidingen zonder dat dit ten koste gaat van de andere opleidingen. En willen we de hogescholen voldoende kansen geven om te blijven investeren in hun patrimonium en om kwaliteitsvol, eigentijds onderwijs te garanderen, dan zijn extra investeringssubsidies en onderzoeksmiddelen nodig. •

Beleidsvoorstel 7.2 Evalueren van de studiekost in het hoger- en volwassenenonderwijs

Deelname aan het kleuter- en leerplichtonderwijs moet kosteloos zijn en daarom hebben we in beleidsprioriteit 5 voorstellen gedaan met betrekking tot kostenbeheersing en de invoering van een maximumfactuur in de eerste graad van het secundair onderwijs.

Wie deelneemt aan volwassenenonderwijs of hoger onderwijs, betaalt naast de publieke investering die we doen, zelf ook een bijdrage in de vorm van inschrijvingsgeld. Wat de juiste balans is tussen enerzijds de mate van publieke financiering en het garanderen van de toegankelijkheid voor iedereen, en anderzijds de eigen bijdrage en mate van responsabilisering, is voorwerp van maatschappelijk debat. We onderbouwen dit debat aan de hand van de **resultaten van de studiekostmonitor** die in 2018-2019 afgenomen wordt in het hoger onderwijs, gevolgd door een afname in het volwassenenonderwijs het jaar nadien. Daarnaast voorzien we ook in **een beleidsevaluatie van het nieuwe financieringssysteem in het volwassenenonderwijs** dat van start gaat vanaf het schooljaar 2019-2020.

Op basis van de resultaten van dit wetenschappelijk onderzoek gaan we na in welke mate het beoogde evenwicht tussen de publieke bijdrage en de eigen bijdrage gerealiseerd wordt, of er **geen onoverkomelijke financiële barrières zijn** die deelname aan hoger of volwassenenonderwijs in de weg staan en **of de huidige studiefinanciering en andere financiële incentives volstaan**. In het volwassenenonderwijs gaan we na **of het doelgroepenbeleid in voldoende mate de beoogde beleidsdoelstellingen realiseert**. •

Beleidsvoorstel 7.3 Via betere afspraken en samenwerking de verantwoordelijkheden voor maatschappelijke uitdagingen meer evenwichtig verdelen tussen beleidsdomeinen

Onderwijs wordt vanuit de samenleving aangesproken om heel wat maatschappelijke problemen en uitdagingen minstens mee aan te pakken. Dit vraagt om middelen van scholen die daardoor niet besteed kunnen worden aan de kernopdracht van onderwijs. Het gaat dan bijvoorbeeld over de organisatie van buitenschoolse kinderopvang, de strijd tegen armoede, het voorzien van internaten voor kinderen die uit huis geplaatst zijn.

We willen daarom werk maken van een betere samenwerking met de andere beleidsdomeinen die hier mee aan zet zijn en **maken werk van cofinanciering voor extra opdrachten die aan onderwijsinstellingen worden toegekend**. Dit door vanuit deze beleidsdomeinen de middelen rechtstreeks aan de scholen toe te kennen zodat ze niet verder opgesplitst worden. Deze aanpak moet een meer geïntegreerd beleid mogelijk maken en er voor zorgen dat scholen hun financiering ten volle kunnen inzetten voor hun onderwijskerntaken. •

Beleidsvoorstel 7.4 Inzetten op alternatieve financieringsbronnen om het onderwijsbudget te versterken

Sterk en kwaliteitsvol onderwijs garanderen is een kerntaak voor de overheid en gebeurt daarom met publieke middelen. Toch kunnen we het onderwijsbudget verder versterken door meer gebruik te maken van tijdelijke middelen voor de financiering van projecten.

Zo zetten we versterkt in op het aantrekken van **middelen vanuit de verschillende investeringsprogramma's vanuit de Europese Unie** en gaan we in dialoog met het bedrijfsleven om na te gaan hoe **private investeringen** bepaalde noden, bijvoorbeeld op het vlak van infrastructuur, sneller kunnen lenigen. •

Beleidsvoorstel 7.5 Een nieuw financieringssysteem voor het secundair onderwijs implementeren

Prognoses van het Federaal Planbureau voorspellen een stijging van het aantal leerlingen in het secundair onderwijs van 408.814 leerlingen in 2017 tot 458.963 leerlingen in 2025. Deze stijging heeft een grote budgettaire impact omdat de middelen mee evolueren met het aantal leerlingen. Tegelijk wordt de modernisering van het secundair onderwijs gradueel doorgevoerd, worden er nieuwe onderwijsdoelen ingevoerd, is er de uitbreiding van het duaal leren alsook de verwachting dat we meer inclusief onderwijs realiseren. Al deze veranderingen vragen om **een nieuw financieringssysteem dat niet alleen transparant, eenvoudig en onderbouwd is, maar ook duurzaam, efficiënt en budgettair beheersbaar.**

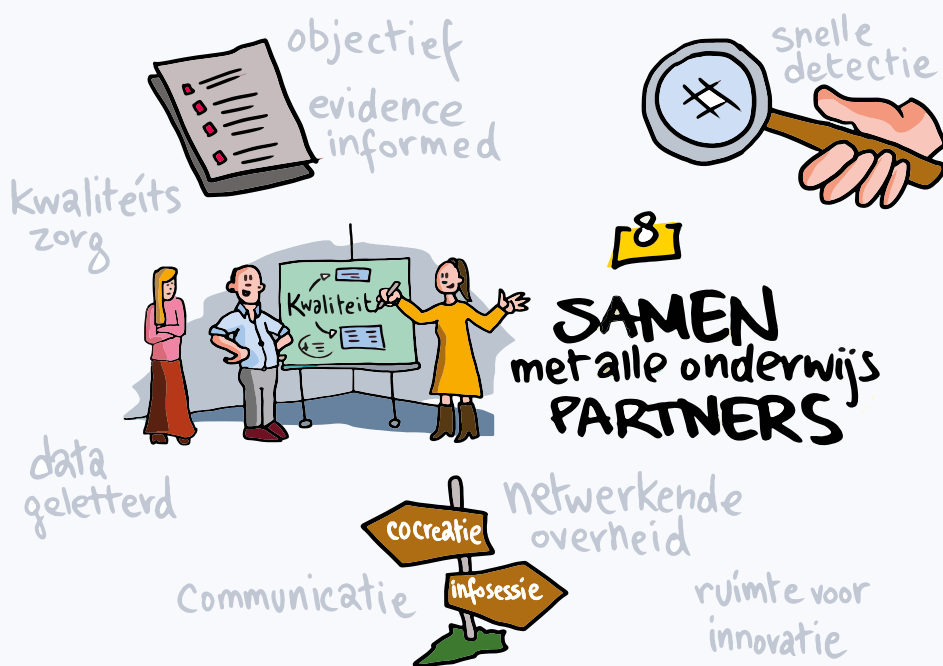
We ontwerpen een omkaderingssysteem dat beter aansluit bij de pedagogische realiteit en die de administratieve lasten die scholen ervaren, tegen gaan. Nieuwe beleidsinitiatieven zoals de inkanteling van de uren-leraar GOK in de lerarenomkadering, de gelijke financiering van de duale structuuronderdelen over de verschillende aanbodverstrekkers heen, de gelijke financiering van leerlingen met een verslag in het gewoon en buitengewoon secundair onderwijs, ... **realiseren we binnen constant beleid of compenseren we.** Zo behouden we alle budgettaire ruimte voor de 4 prioriteiten die we in beleidsvoorstel 1 naar voor schoven. ●

Beleidsvoorstel 7.6 De financiering van onderwijs transparanter maken en scholen maximale autonomie geven

Het is niet alleen belangrijk dat scholen kunnen beschikken over voldoende middelen, maar ook dat ze deze flexibel kunnen inzetten in functie van de eigen context en lokale noden. Dit gaat zowel over de middelen die scholen ontvangen vanuit onderwijs, als vanuit andere beleidsdomeinen in het kader van eventuele andere opdrachten die ze opnemen. Daarnaast is het zo dat de complexiteit van het financieringssysteem momenteel te hoog is, waardoor scholen niet altijd tijdig kunnen voorspellen op welke middelen ze het volgende schooljaar mogen rekenen.

We maken daarom het financieringssysteem transparanter en eenvoudiger, en nemen maximaal **de belemmeringen weg die een flexibele aanwending van middelen verhinderen, zoals het oormerken van middelen.** Daarnaast creëren we voor het secundair onderwijs (zie beleidsvoorstel 7.5) **éénzelfde eenheid van financiering,** zonder te raken aan het onderscheid tussen werkmiddelen en personeelsomkadering.

Samen met grotere autonomie die scholen hierdoor krijgen, zetten we in op **het versterken van beleidsvoerend vermogen in scholen** (zie beleidsprioriteit 2) en maken we meer werk van ex ante beleidsevaluaties om mogelijke ongewenste effecten van bepaalde maatregelen vroeger te detecteren of te voorkomen. ●

BELEIDSPRIORITEIT 8

Samen met alle onderwijspartners kwaliteitsvol onderwijs realiseren door vrijheid en verantwoordelijkheid meer in balans te brengen

Samen met alle onderwijspartners kwaliteitsvol onderwijs realiseren door vrijheid en verantwoordelijkheid meer in balans te brengen

Inleiding

Het Vlaams onderwijssysteem is internationaal vergeleken één van de meest gedecentraliseerde systemen met een grote autonomie voor de onderwijsinstellingen. Er gaan bovendien heel veel publieke middelen naar onderwijs, en onderwijsinstellingen geven uitvoering aan een belangrijke maatschappelijke opdracht. Internationale organisaties zoals de OESO maar ook de Europese Commissie geven aan dat tegenover die grote vrijheid en verantwoordelijkheid slechts beperkte en weinig diverse vormen van verantwoording staan. Ze geven aan dat het Vlaamse onderwijsbeleid efficiënter en effectiever kan gemaakt worden door meer gebruik te maken van de resultaten van onderwijseffectiviteitsonderzoek en leerlingenprestatiemetingen. Een ruime meerderheid van de Vlamingen geeft aan heel veel vertrouwen te hebben in onderwijs, maar de laatste jaren woedt er een soms hevig en gepolariseerd debat over de dalende onderwijskwaliteit. Om dit vertrouwen niet te verliezen en om de gestage, maar duidelijke achteruitgang qua bereik van onderwijsdoelen te keren, dient **de balans tussen vrijheid en verantwoording meer in evenwicht gebracht te worden.**

Verantwoording wordt klassiek bekeken vanuit het perspectief van een hiërarchische, handhavende overheid die scholen afrekenet op het al dan niet bereiken van resultaten, regels oplegt en informatie en data opvraagt bij scholen. We pleiten daarentegen voor meer **intelligente vormen van verantwoording** waarbij scholen zelf verantwoordelijk worden gemaakt voor het bekendmaken van hun resultaten en van hun sterke en zwakke punten, dit in vergelijking met andere, vergelijkbare scholen. Intelligente vormen van verantwoording gaan uit van **vertrouwen**, voorzien ruimte om te investeren in **capaciteitsopbouw bij stakeholders en scholen** en sluiten ook aan bij het streven naar **minder planlast**¹ voor scholen, schoolleiders en leraren.² In deze visie op verantwoording zijn processen belangrijker dan instrumenten. We ondersteunen dit door verder werk te maken van een **meer 'evidence informed' beleid** via beleidsgericht onderwijsonderzoek, door in te zetten op een **betere wisselwerking en samenwerking tussen en met onderwijspartners** en door te **investeren in sterk schoolleiderschap**.

Omwille van de grote vrijheid van onderwijs, wordt onderwijsbeleid niet vanuit één beleidsniveau bepaald, maar is dit het resultaat van een continue wisselwerking tussen vele beleidsniveaus. Om toch tot een coherent beleid te komen met een duidelijke richting, is er nood aan een versterkte dialoog tussen alle actoren en bestuursniveaus waarbij eenieders rol, opdrachten en wederzijdse verwachtingen scherp gesteld worden. We spreken daarom van een **'multilevel governance'-model**, waarbij de Vlaamse overheid in interactie gaat met het internationale en lokale beleidsniveau en continu nadenkt hoe het zich positioneert en welke rol het opneemt ten aanzien van de vele actoren in het onderwijsveld. We nemen daarbij niet noodzakelijk de klassiek sturende rol op, maar durven ook meer responsief in te spelen op veranderende maatschappelijke verwachtingen en nieuwe ontwikkelingen in het onderwijsveld. ●

Beleidsvoorstel 8.1 Sterker inzetten op het intern kwaliteitszorgbeleid van scholen

Elke school is verantwoordelijk voor het systematisch onderzoeken en bewaken van haar eigen kwaliteit. Dit belangrijke uitgangspunt van het kwaliteitsbeleid binnen onderwijs willen we niet alleen behouden, maar ook versterken. We zorgen er voor dat het hebben van een degelijk intern kwaliteitszorgsysteem mee het advies van de inspectie naar aanleiding van een doorlichting bepaalt.

Om scholen te ondersteunen in hun kwaliteitsbeleid, **bouwen we verder aan een informatierijke omgeving**, onder andere via Mijn Onderwijs en Dataloep. Het is belangrijk dat onderwijsprofessionals hierbij een cultuur van evaluatie, verantwoordelijkheid, openheid en fierheid ontwikkelen en geen angst hebben om op basis van de resultaten van de school de onderwijspraktijk beter te maken. Het gebruik van kennis, informatie en data moet ingeburgerd geraken in de werking van een school en integraal deel uitmaken van ieders professionalisering. Daarom investeren we samen met de pedagogische begeleidingsdiensten verder in de **datageletterdheid** en delen we goede praktijkvoorbeelden.

Specifiek voor het volwassenenonderwijs gaan we na wat de effecten zijn van de schaalvergroting en de outputfinanciering die vanaf het schooljaar 2019-2020 geïmplementeerd worden voor het kwaliteitstoezicht. ●

Beleidsvoorstel 8.2 Meer objectieve informatie over het bereik van onderwijsdoelen om onderbouwd de onderwijskwaliteit te versterken

Bijna alle Europese onderwijsstelsels beschikken over een systeem waarbij men op centraal niveau de prestaties van de leerlingen op een objectieve en gestandaardiseerde wijze in kaart brengt. Alleen Vlaanderen beschikt niet over een dergelijk systeem. We nemen wel deel aan de grote **internationale vergelijkende onderzoeken** zoals PISA, TIMSS of PIRLS, die ons toelaten in bepaalde domeinen de prestaties van onze leerlingen te vergelijken met die van andere landen en trendanalyses doorheen de tijd te maken. Maar deze onderzoeken meten niet de mate dat onze leerlingen de vooropgestelde Vlaamse onderwijsdoelen halen en bestrijken slechts een beperkt deel van het onderwijscurriculum. We hebben **de peilingen**, jaarlijks één in het basisonderwijs en één in het secundair onderwijs, maar daar neemt slechts een steekproef van scholen aan deel en bijgevolg leveren ze alleen informatie op systeemniveau op. Bovendien is de frequentie van deze peilingen te beperkt om op systematische wijze het bereik van onderwijsdoelen te meten. En er zijn de **koepelgebonden toetsen** zoals de Interdiocesane proeven en de OVGS-toetsen, maar de resultaten van deze toetsen zijn niet toegankelijk voor de overheid om het beleid mee te onderbouwen. Bovendien laten deze toetsen ook geen trendanalyse doorheen de tijd toe. Op school- of leerlingenniveau beschikken we niet over data over het bereik van de onderwijsdoelen op basis van objectieve en gestandaardiseerde toetsen.

Om meer onderbouwde beleidsbeslissingen te kunnen nemen, is het belangrijk dat we een beter zicht krijgen op de onderwijsprocessen en vooral op de mate dat de vooropgestelde doelstellingen effectief bereikt worden en door wie. Niet alleen voor de overheid is deze kennis relevant, ook pedagogische begeleidingsdiensten, schoolbesturen en scholen kunnen hun beleid meer onderbouwen op basis van objectieve informatie.

Met de verplichte afname van gevalideerde toetsen op het einde van het basisonderwijs, werd afgelopen legislatuur een belangrijke stap gezet richting het afnemen van gestandaardiseerde toetsen op belangrijke scharniermomenten in de schoolloopbaan. In het publieke en politieke debat over de dalende onderwijskwaliteit klinkt de roep om verder te gaan en effectief centraal georganiseerde examens in te voeren in het Vlaamse onderwijs steeds luider. We willen daarover een paar belangrijke punten van overweging meegeven in deze bijdrage.

Het **invoeren van verplichte, centraal ontwikkelde en afgenomen gestandaardiseerde toetsen** zou een belangrijke koerswijziging zijn voor het Vlaamse onderwijs. Welke keuze er ook in die richting gemaakt wordt, het is belangrijk dat voorafgaand voldoende draagvlak gezocht wordt in het onderwijsveld.

Daarnaast is het cruciaal om de juiste keuzes te maken in functie van **de beleidsdoelstellingen** die men wil bereiken. Alle andere onderwijssystemen mogen dan beschikken over systemen van centrale toetsing, er bestaat tussen die systemen een enorme variatie qua doelstellingen die men wil bereiken. Men kan deze centrale toetsen afnemen met het oog op het versterken van de interne kwaliteitszorg, dan wel als een instrument voor sterke verantwoording door scholen en met grote gevolgen als men het vereiste niveau niet haalt. Sommige onderwijssystemen willen enkel zicht krijgen op de resultaten voor de kernvakken, waar andere een beeld willen krijgen over de prestaties in het integrale curriculum. De resultaten van zo'n centrale toets kunnen gebruikt worden als richtinggevend advies in het kader van studieoriëntering of zijn in andere systemen bepalend voor het behalen van het studiebewijs. Men kan het beleidsmatig interessant vinden om alleen te kijken naar het al dan niet behalen van de einddoelen op belangrijke scharniermomenten in de onderwijsloopbaan, dan wel om leerwinst in kaart te brengen. Er is de mogelijkheid om de resultaten te controleren voor tal van achtergrondkenmerken van leerlingen of scholen, dan wel om er ongecontroleerde rankings van te maken. Welke keuzes er ook gemaakt worden, het is essentieel dat men de juiste instrumenten inzet voor de doelstellingen die men beoogt en daar open en transparant over is. Wanneer men dat niet doet, dan leren tal van buitenlandse voorbeelden ons dat vormen van centrale toetsen een negatief effect hebben op de onderwijskwaliteit.

Wanneer gekozen zou worden voor het invoeren van centrale gestandaardiseerde toetsen, dan zijn het **versterken en onderbouwen van de interne kwaliteitszorg** en het realiseren van een richtinggevend advies in het kader van studieoriëntering de twee centrale beleidsdoelstellingen. De toetsen mogen daarom niet high stakes zijn voor de leerlingen, maar worden best **in een breder evaluatiebeleid** meegenomen **als een bijkomende objectieve bron** die de CLB's, scholen en leraren kan ondersteunen **in de onderwijsloopbaanbegeleiding en studieoriëntering**. Het rechtstreeks koppelen van de uitkomsten van centrale toetsen aan beslissingen over de voortgang of zittenblijven van leerlingen, de toegang tot vervolgstudies en salarissen of bonussen voor personeel vinden we een te vermijden gebruik

van centrale toetsen. De resultaten van deze toetsen hebben best ook geen rechtstreekse gevolgen voor de financiering of erkenning van de scholen. We zien de resultaten van een dergelijke centrale toets wel als een **bijkomende bron van informatie voor de onderwijsinspectie** in het kader van een doorlichting en dit vanuit een ontwikkelingsgericht perspectief. Bij het eventueel openbaar maken van de resultaten, moet er rekening gehouden worden met achtergrondkenmerken van de leerlingen en de schoolcontext zodat scholen alleen kunnen vergeleken worden met vergelijkbare andere scholen..

Men moet in de overwegingen om al dan niet een vorm van centrale toetsing in te voeren ook rekening houden met een aantal belangrijke randvoorwaarden. Zo mag men niet uit het oog verliezen dat de ontwikkeling van dergelijke toetsen en de afname ervan bijzonder complex zijn, wil men tot valide en betrouwbare resultaten komen. Daarom gebeurt de ontwikkeling van een dergelijk systeem **best door de overheid, samen met de belanghebbers en experts**. Er wordt best geopteerd voor een brede toetsing³ die een verenging van het curriculum vermijdt en waar mogelijk wordt er naar gestreefd om leerwinst in kaart te brengen. Er moet voldoende waakzaamheid zijn voor onbedoelde effecten zoals teaching-to-the-test, manipulatie van de testresultaten of rankings, alsook aandacht voor noodzakelijke randvoorwaarden. Centrale toetsen worden best stapsgewijs geïmplementeerd via een pilootproject dat we evalueren alvorens het systeem volledig uit te rollen. Belangrijk is ook een **goede ondersteuning en professionalisering** van scholen om de toetsen te gebruiken in de interne kwaliteitszorg (zie beleidsvoorstel 8.1). Wat men vaak in het debat over centrale toetsen vergeet, is dat een dergelijk systeem **een hoge kostprijs** heeft.

Zolang er geen beslissing genomen is over centrale toetsen, blijven we de kwaliteit van ons onderwijs op **systeemniveau** monitoren aan de hand van de Onderwijsspiegel, de peilingen en internationale onderzoeken. ●

Beleidsvoorstel 8.3 Zwak presterende scholen sneller detecteren, opvolgen en intensiever begeleiden

Voor scholen die er onvoldoende in slagen om de verwachte onderwijskwaliteit te realiseren gaan we verder dan het huidige toezicht en de huidige vraaggestuurde begeleiding. We creëren een **“fast team” van de onderwijsinspectie** dat werk maakt van een snellere detectie en toezicht van deze scholen op basis van een instrumentarium met duidelijke criteria en outputindicatoren. Om dit te kunnen realiseren **verruimen we het kader voor de onderwijsinspectie**.

We voorzien in de mogelijkheid om een verplichte, intensieve begeleiding op te leggen aan deze scholen in partnerschap met de pedagogische begeleidingsdiensten, schoolbestuur, overheid en externe experts. We voorzien de instrumenten voor het schoolbestuur om op korte termijn gericht en kordaat te kunnen ingrijpen om de onderwijskwaliteit te herstellen. •

Beleidsvoorstel 8.4 Versterken van de rol van netwerkende overheid door de samenwerking en kennisdeling met en tussen actoren bevorderen

Onderwijsbeleid wordt niet alleen door de Vlaamse overheid ontwikkeld, maar gebeurt in een breed netwerk van vele actoren binnen en buiten onderwijs. Steeds meer neemt de Vlaamse onderwijsadministratie de rol op van netwerkende overheid waarbij beleid ontwikkeld wordt samen met tal van onderwijsactoren. We willen dit versterken en bouwen daarom verder aan dat netwerk.

De klassieke intermediaire organisaties zoals de onderwijsverstrekkers en vakbonden blijven onze belangrijkste gesprekspartner in onderhandelingen, maar we **betrekken bij het ontwikkelen van onderwijsbeleid** ook andere beleidsdomeinen, organisaties die onderwijsinstellingen ondersteunen of onderzoekers en zetten meer in op directe consultatie van schoolbesturen, directies, leraren en lerenden.

Vanuit het subsidiariteitsprincipe zetten we in op een versterkte samenwerking met **lokale besturen** die zelf vorm geven aan een lokaal onderwijsbeleid en bouwen een structureel overleg uit met de grote steden Brussel, Antwerpen en Gent. We creëren voor deze **drie grote steden** meer regelluwte, uiteraard met respect voor het gelijkheidsbeginsel en een grondige opvolging en evaluatie.

We richten onze blik ook over de grens, laten ons inspireren door goede praktijken in andere vergelijkbare onderwijssystemen en werken actief mee aan **een Europees en multilateraal onderwijsbeleid**. In het voorjaar van 2024 wordt België voor 6 maanden voorzitter van de Europese Unie. We bereiden ons optimaal voor op dat voorzitterschap en maken gebruik van die rol om het Europese onderwijsbeleid verder uit te bouwen. •

Beleidsvoorstel 8.5 Herdenken van de mix aan beleidsinstrumenten en geven meer aandacht aan de communicatie en implementatie van beleidsbeslissingen

Heel wat initiatieven in onderwijs ontstaan uit pilootprojecten, innovatie en kennisdeling in scholen zonder tussenkomst vanuit de overheid. We hebben meer oog voor onze rol als **responsieve overheid** die zuurstof en ondersteuning aan dit soort initiatieven geeft én voorzien waar mogelijk in meer wetenschappelijke ondersteuning om effecten na te gaan.

Bij het ontwikkelen van nieuw beleid voorzien we in meer ex ante evaluaties waarbij we nagaan welke beleidsinstrumenten het meest effectief zijn om de beoogde doelstellingen te bereiken. We kiezen daarbij voor **een bredere mix aan instrumenten**, waarbij we het klassieke regelgevend werk en handhavingsbeleid afwisselen met instrumenten zoals soft law, sensibilisering en ondersteuning. We waken er ook over dat regelgeving kwaliteitsvol, transparant en zo eenvoudig mogelijk is.

De laatste jaren is er een internationale tendens naar een meer geïnformeerd en onderbouwd onderwijsbeleid op basis van valide en betrouwbare kennis. We spreken over 'evidence informed' beleid en niet over '**evidence based**' beleid' omdat we bij het maken van beleidskeuzes niet alleen rekening houden met kennis uit onderzoek maar ook met ideologische opvattingen over de doelen van onderwijs en de maatschappelijke verwachtingen ten aanzien van kwaliteitsvol onderwijs. We zetten de ontwikkeling van 'evidence informed beleid' verder en **continueren het Steunpunt voor Beleidsgericht Onderwijsonderzoek (SONO)**, rekening houdend met wat uit de evaluatie van SONO komt. Daarbij voorzien we een onderzoekslijn die focust op hoger onderwijs en levenslang leren.

In belangrijke beleidsdossiers hebben we meer aandacht voor een heldere communicatie tijdens de verschillende fasen van het besluitvormingsproces en geven meer duiding bij de achterliggende doelstellingen van beleidsmaatregelen. Voor elk groot beleidsdossier werken we in overleg met de betrokken stakeholders een communicatie- en implementatieplan uit. Zo maken we prioritair werk van een implementatieplan van alle hervormingen die we de komende jaren uitrollen in het secundair onderwijs (zie ook beleidsvoorstel 4.4). •

Beleidsvoorstel 8.6 Ruimte geven aan kwaliteitsvolle scholen om te innoveren

Onderwijsinstellingen die de beoogde kwaliteit realiseren, inzetten op innovatie en daarbij ervaren dat de regelgeving een belemmering vormt, krijgen de mogelijkheid om hiervan af te wijken. **We vereenvoudigen daartoe het proeftuinendecreet.** ●

Beleidsvoorstel 8.7 We streven een sterkere samenwerking tussen schoolbesturen na

De overheid heeft steeds samenwerking tussen scholen nagestreefd, onder meer via de ontwikkeling van scholengemeenschappen. Met het stimuleren van samenwerking tussen schoolbesturen, hebben we veel minder ervaring.

Schoolbesturen dragen de juridische verantwoordelijkheid voor het inrichten van onderwijs, het uittekenen van een pedagogisch-didactisch beleid en zijn de werkgever van het onderwijspersoneel. Bijgevolg moet er veel verschillende expertise aanwezig zijn in een schoolbestuur om richting te kunnen geven aan zowel het personeels-, welzijns-, infrastructuur- of financieel beleid van de scholen die ze inrichten. De laatste jaren is er een vraag, vooral dan in het vrij gesubsidieerd onderwijs, om een kader te voorzien waarin grotere schoolbesturen kunnen ontstaan die sterker staan om de complexe uitdagingen waarvoor ze gesteld worden aan te pakken.

De structuur, omvang en aard van de schoolbesturen is echter bijzonder heterogeen en verschilt naargelang het onderwijsnet, de regio en natuurlijk het aantal scholen waar men verantwoordelijk voor is. Het GO! vormt dan weer één inrichtende macht waar de verschillende bevoegdheden gedelegeerd en gedecentraliseerd zijn op basis van het bijzonder decreet. Daarom kiezen we er niet voor om naar één bestuursvorm of schaalgrootte te streven onder schoolbesturen, maar wel voor een **tweesporenbeleid**. Daarin zetten we blijvend in op de **scholengemeenschappen**, maar maken we ook een **kader om grotere schoolbesturen** mogelijk te maken. We voeren dit beleid in nauw overleg met het onderwijsveld. ●

Beleidsvoorstel 8.8 Een sterke dienstverlening aan onderwijsinstellingen en lerenden realiseren via een doorgedreven informatisering, automatisering en digitalisering

Burgers, lerenden, ouders en personeelsleden hebben steeds hogere verwachtingen ten aanzien van de dienstverlening door overheidsinstanties, waaronder ook onderwijsinstellingen. Zeker de jongere generaties verwachten dat de overheid even gebruiksvriendelijke en flexibele toepassingen hanteert, als die waarmee ze opgroeiden. Ze wensen daarbij een hoge mate van self-service en willen sneller en makkelijker toegang tot de eigen gegevens.

De snelle technologische ontwikkelingen, bijvoorbeeld op het vlak van artificiële intelligentie, robotica, machine learning, chatbots, ... bieden heel wat opportuniteiten om de bestaande **dienstverlening en processen vanuit de onderwijsadministratie gebruiksvriendelijker en efficiënter te maken**. We maken dan ook werk van een **'radicaal digitaal'-strategie of 'digital first'**-dienstverlening, waarbij we onze diensten en producten maximaal via digitale kanalen zullen bekend en toegankelijk maken. Omdat niet iedereen even vlot overweg kan met deze nieuwe toepassingen, blijven we wel **werken via meerdere kanalen**.

We maken werk van een hoge tevredenheid over de geleverde dienstverlening, onder andere door meer **klantgericht, digitaal en data-gedreven** te werken, waarbij de **klant- en mensgerichte relatie** centraal blijft staan. Daartoe versterken we het partnerschap met onderwijsinstellingen, en evolueren naar een **polyvalente administratieve ondersteuning** en een nabij, toegankelijk relatiebeheer. We organiseren het toezicht efficiënt en eigentijds door maximaal gebruik te maken van de beschikbare data.

De vraag naar data neemt steeds meer toe, onder andere om de beleidsvoorbereiding en -uitvoering beter te onderbouwen. Daarom maken we werk van een **data-strategie** die tegemoet komt aan de behoeften van onderwijsinstellingen, overheden, onderwijsprofessionals, lerenden en andere actoren. We hanteren in het kader van het bestrijden van de planlast het 'only once'-principe waarbij we maximaal streven naar hergebruik van data en informatie die andere overheden al verzameld hebben. We maken ook werk van een sterk beleid op het vlak van dataveiligheid en privacy. ●

Voetnoten

- 1 Planlast definiëren we als “het geheel van ter discussie gestelde verplichtingen, die het onderwijspersoneel veelal ervaart als een belemmering van de kerntaak.” Bron= Kenis, P., Michielsens, P. & van Andel, W. (2013) Kom op tegen planlast! Onderzoek naar initiatieven die de planlast (irriterende regeldruk) voor scholen en leerkrachten in het leerplichtonderwijs kunnen verminderen, Antwerp Management School
- 2 Departement Onderwijs & Vorming (2017). Discussietekst. Leiderschap voor leren.
- 3 zowel basisgeletterdheid als eindtermen, zowel cognitief als niet-cognitief, verschillende kerncompetenties, ook vaardigheden en attitudes, ook socio-emotionele aspecten

BIJLAGEN

bedragen in duizend euro

NIVEAU	KOSTENSOORT	2019 BEL	2020 BEL	2021 BEL	2022 BEL	2023 BEL	2024 BEL
• basisonderwijs – overschrijdend		11.296	11.095	11.296	11.500	11.708	11.920
	Lonen	7.289	7.040	7.189	7.341	7.496	7.654
	Werkingskosten	4.007	4.055	4.107	4.159	4.212	4.266
• gewoon basisonderwijs		3.504.415	3.561.176	3.572.405	3.584.578	3.604.898	3.633.346
	Lonen	2.989.931	3.005.589	3.016.749	3.029.188	3.049.554	3.077.771
	Werkingskosten	514.484	555.587	555.656	555.390	555.344	555.575
• buitengewoon basisonderwijs		540.611	544.480	546.375	548.428	551.750	556.361
	Lonen	495.450	498.346	500.198	502.264	505.643	510.327
	Werkingskosten	45.161	46.134	46.177	46.164	46.107	46.034
• secundair onderwijs – overschrijdend		6.942	7.026	7.117	7.209	7.302	7.396
	Werkingskosten	6.942	7.026	7.117	7.209	7.302	7.396
• gewoon secundair onderwijs		3.867.299	3.938.494	4.027.826	4.132.876	4.235.159	4.326.593
	Lonen	3.395.961	3.459.749	3.545.810	3.646.692	3.744.927	3.832.641
	Werkingskosten	471.338	478.745	482.016	486.184	490.232	493.952
• buitengewoon secundair onderwijs		469.339	478.275	490.125	503.341	516.214	527.712
	Lonen	439.514	448.866	460.550	473.546	486.205	497.513
	Werkingskosten	29.825	29.409	29.575	29.795	30.009	30.199
• deeltijds kunstonderwijs		254.834	268.445	284.564	303.451	314.347	325.665
	Lonen	252.705	266.312	282.426	301.308	312.199	323.512
	Werkingskosten	2.129	2.133	2.138	2.143	2.148	2.153
• hoger onderwijs		1.978.897	2.096.176	2.174.541	2.250.947	2.322.962	2.397.219
	Lonen	40.776	41.316	41.900	42.493	43.095	43.709
	Werkingskosten	1.861.292	1.980.644	2.058.423	2.134.241	2.204.717	2.279.329
	Investeringskosten	76.829	74.216	74.218	74.213	75.150	74.181
• volwassenenonderwijs		423.090	481.288	429.824	449.173	465.152	485.022
	Lonen	406.594	381.980	398.464	411.643	425.401	439.745
	Werkingskosten	16.496	99.308	31.360	37.530	39.751	45.277
• niveau-overschrijdend		1.036.197	1.130.627	1.138.627	1.149.022	1.134.419	1.187.632
	Lonen	385.099	394.195	397.665	400.740	403.485	405.882
	Werkingskosten	259.567	262.068	261.383	262.398	265.889	266.986
	Investeringskosten	388.706	393.539	398.754	405.059	384.220	433.939
	Provisionele kredieten	2.825	80.825	80.825	80.825	80.825	80.825
• Eindtotaal		12.092.920	12.517.082	12.682.700	12.940.525	13.163.911	13.458.866

De opgenomen bedragen geven de globale kredieten weer zoals opgenomen in de onderwijsbegroting van het ministerie. Hierin zitten de toelagen aan de te consolideren instellingen, maar niet de consolidatie van de begrotingen van deze instellingen.

De geraamde kredieten werden opgedeeld per onderwijsniveau en waar relevant bijkomend opgesplitst in gewoon en buitengewoon onderwijs, waarbij de kredieten uit de onderwijsbegroting die rechtstreeks kunnen gelinkt worden aan een 'deel' niveau hieraan werden toegevoegd. Zo wordt een deel van de kredieten basisonderwijs en secundair onderwijs als overschrijdend krediet opgenomen omdat deze niet rechtstreeks kunnen gelinkt worden aan het gewoon of buitengewoon onderwijs, worden ook de investeringen in infrastructuur als een niveau-overschrijdend krediet opgenomen omdat de verdeling per niveau op voorhand niet gekend is, en zijn er ook loon- en werkingskredieten die niet rechtstreeks aan één bepaald niveau kunnen worden toegewezen.

De opgenomen bedragen zijn inclusief index gebaseerd op de geraamde indexparameters.

Onderstaande fiches bevatten een financiële raming voor de voorgestelde beleidsmaatregelen met budgettaire implicaties. Elke fiche verwijst ook naar de beleidsprioriteit en het breder beleidsvoorstel waarin de voorgestelde beleidsmaatregel aan bod komt.

Voor sommige voorgestelde beleidsmaatregelen was het mogelijk om reeds gedetailleerde berekeningen te maken. Voor andere voorstellen van beleidsmaatregelen zijn de ramingen slechts indicatief aangezien ze gebaseerd zijn op bepaalde aannames. Voor een aantal voorgestelde beleidsmaatregelen is niet de totale kost opgenomen, maar enkel de budgettaire parameters.

Voor de bijdrage aan het regeerakkoord is er voor gekozen om geen gedetailleerde berekeningen op te nemen. Onderstaande informatie is bedoeld om een ordegrootte mee te geven over het noodzakelijke budget. Dit laat de onderhandelaars toe om op basis van gemaakte keuzes in te schatten hoeveel budget er ongeveer zal nodig zijn. Bij de verdere operationalisering van de beleidsvoorstellen nadien, zullen uiteraard meer verfijnde berekeningen noodzakelijk zijn.

Fiche 1

Aantrekken zij-instromers

Beleidsprioriteit

1. Aantrekken en behouden van voldoende sterke, professionele, gemotiveerde en inspirerende leraren

Beleidsvoorstel

1.4 Meer zij-instroom en hybride loopbanen in het onderwijs realiseren

Inhoud

De belangrijkste drempel voor zij-instromers vormt de verloning. We zorgen ervoor dat wie in een latere fase van het leven instroomt in het lerarenberoep de opgebouwde ervaring makkelijker kan laten meetellen voor de berekening van de geldelijke anciënniteit.

Financiële raming

De kostprijs varieert van:

- € 13 mio (jaarlijks) als voor personeelsleden die nieuw in dienst treden (alle onderwijsniveaus m.u.v. de universiteiten) tot maximum 20 jaar opgebouwde ervaring in hun geldelijke anciënniteit wordt meegeteld, tot
- € 252 mio als ook de opgedane ervaring van reeds in dienst zijnde personeelsleden (alle onderwijsniveaus m.u.v. de universiteiten) tot maximum 20 jaar wordt gevalideerd.

Fiche 2**Educatief verlof voor opleiding tot master in uitdagende scholen****Beleidsprioriteit**

1. Aantrekken en behouden van voldoende sterke, professionele, gemotiveerde en inspirerende leraren

Beleidsvoorstel

1.5 Gelijke onderwijskansen garanderen door sterke leraren aan te trekken en te behouden voor uitdagende scholen

Inhoud

Veelbelovende leraren met een educatieve bachelor die aangesteld zijn in het basisonderwijs of in de eerste graad secundair onderwijs in uitdagende scholen geven we de mogelijkheid om een educatieve master te volgen en we voorzien in een tijdelijk educatief verlof. De leraar behoudt zijn of haar initiële salaris, maar engageert zich wel om na het voltooien van de opleiding voor een bepaalde periode aan de slag te blijven in zijn of haar school. We maken werk van een soortgelijk initiatief voor directies in deze uitdagende scholen.

Financiële raming

De budgettaire meerkost wordt veroorzaakt door enerzijds het behoud van het salaris van degene die het educatief verlof neemt en anderzijds het salaris van de vervanger.

Aannames:

- Het verlof wordt voor drie schooljaren genomen à rato van 20% van een voltijdse opdracht
- We gaan uit van het gangbare salaris van (kleuter)onderwijzer
- We geven de kostprijs voor 1 VTE. Indien we uitgaan van 1 VTE in 20% van de basisscholen, zullen ongeveer 500 VTE van het educatief gebruik maken
- Het is moeilijk in te schatten hoe de kostprijs over de jaren heen zal evolueren

Gegevens:

- Kostprijs per VTE aan 20% = € 8.855,4
- Kostprijs voor 500 VTE aan 20% = **€ 4.427.700**

Fiche 3**Masters in basisonderwijs****Beleidsprioriteit**

2. De complexe uitdagingen en superdiversiteit in het onderwijs aanpakken via kwaliteitsvolle en krachtige schoolteams

Beleidsvoorstel

2.3. Het "meesterschap" als schoolteam stimuleren door middel van een sterker personeelsbeleid

Inhoud

We voorzien in een educatieve masteropleiding voor het basisonderwijs en in de mogelijkheid om masters in dat onderwijsniveau aan te stellen. Daarnaast passen we aanwervingsvoorwaarden voor de aanwerving van leraren aan de nieuwe educatieve masteropleidingen en educatieve graduaatsopleidingen aan.

Financiële raming

Er zijn meerdere opties mogelijk mbt de verloning van masters, gaande van budgetneutraal indien geen extra verloning wordt toegekend of indien de extra verloning moet worden gecompenseerd met omkaderingsmiddelen tot verloning zoals een master in het secundair onderwijs. Het is onmogelijk in te schatten hoeveel masters er Vlaanderenbreed aangeworven zullen worden.

Daarom geven we voor de laatste optie de kostprijs per VTE.

De kostprijs bedraagt **€ 13.427 per VTE**

Beleidsprioriteit

3. Een leercultuur voor de ganse levensloopbaan realiseren

Beleidsvoorstel

3.3. Uitbouwen van een systeem van leerloopbaanbegeleiding op maat

Inhoud

We maken werk van de uitbouw van een onafhankelijke en neutrale dienstverlening voor leerloopbaanbegeleiding in Vlaanderen. We doen dit in de vorm van regionale leerwinkels die liefst ingebed worden in bestaan- de loketdiensten van de werkwinkels, sociale huizen, bibliotheken en lokale besturen.

Financiële raming

In het kader van het GOAL-project werd de dienstverlening leeradvies en –oriëntering/-begeleiding reeds uit- getest door de Provincie West-Vlaanderen met de Leerwinkel. In West-Vlaanderen kost de leerwinkel **€ 350k** in 2019 (4 VTE die zitdagen houden in de gehele provincie). Dit geeft een eerste indicatie naar kostprijs..

Beleidsprioriteit

4. Leren in de 21ste eeuwse samenleving

Beleidsvoorstel

4.2. Werken aan een globaal plan voor de invoering van de verlaging van de aanvang van de leerplicht

Inhoud

Het federale parlement gaf haar goedkeuring aan een wetsvoorstel om vanaf 1 september 2020 de aanvang van de leerplicht te verlagen van 6 naar 5 jaar. Hiermee wil de federale wetgever de vroege ontwikkeling van het kind versterken, met als doel meer kinderen een succesvolle leerloopbaan te laten doorlopen.

Financiële raming**De budgettaire meerkost wordt veroorzaakt door:**

- Het toepassen van de coëfficiënten van het lager onderwijs op het kleuteronderwijs. Aangezien het parlement de gelijkschakeling van de werkingsmiddelen van het kleuter en lager onderwijs stemde met ingang van het schooljaar 2019-2020 geven we hier geen berekening van het effect van de leerplichtverlaging op de werkingsmiddelen.

Een kleuter wordt een derde minder omkaderd dan een leerling lager onderwijs (weging aan 0,6636).

Van deze kost wordt 1/3de genomen om in te schatten wat de kost is voor de 5 jarigen. Dit kost **€ 4,3 mio**. Het gaat hier om de specifieke puntenenveloppe voor administratie. (Deze gelijkschakeling wordt automa- tisch uitgevoerd als fiche 10 (gelijkschakeling kleuter-lager) wordt uitgevoerd).

- De aanvullende lestijden voor elke erkende godsdienst en voor de niet-confessionele zedenleer of voor cultuurbeschouwing. Leerplichtige leerlingen hebben recht op onderwijs in levensbeschouwelijke vakken. De totale kost voor levensbeschouwingen aan 5 jarigen bedraagt **€ 20,3 mio**.

Beleidsprioriteit

5. Kwaliteitsvol onderwijs voor elke lerende, van basiszorg tot excelleren

Beleidsvoorstel

5.1. Gelijk trekken van de financiering voor leerlingen met een verslag in het gewoon en buitengewoon onderwijs

Inhoud

We trekken dit recht en voorzien ook in een gelijke omkadering voor leerlingen met een verslag type basisaanbod, 3 en 9 wanneer ze kiezen voor het gewoon onderwijs.

Financiële raming: Er zijn twee mogelijke scenario's

Scenario 1 / Gelijke financiering voor leerlingen met een verslag type ba-3-9 (zoals die voor type 2-4-6-7 werd uitgewerkt)

De meerkost betreft hier wat het bijkomend kost om voor leerlingen met een verslag type basisaanbod, 3 en 9 evenveel omkadering en werkingsmiddelen te voorzien als in buitengewoon onderwijs, nadat in mindering wordt gebracht wat er voor hen al wordt besteed als reguliere leerling en wat er voor hen wordt besteed aan ondersteuning. Voor werkingsmiddelen wordt hetzelfde principe toegepast. Voor leerlingen secundair onderwijs wordt voor de berekening van de gelijke omkadering aan buo gewerkt met per type een gewogen gemiddelde over de opleidingsvormen heen.

Gelijke financiering minus kost in gewoon onderwijs:

- Omkadering: gelijke omkadering leerlingen met een verslag minus de omkadering als reguliere leerling + omkadering voor ondersteuning leerlingen met een gemotiveerd verslag: 125,2 miljoen euro
- Werkingsmiddelen: gelijke werkingsmiddelen leerling met een verslag minus de werkingsmiddelen reguliere leerling + werkingsmiddelen voor leerlingen met gemotiveerd verslag à rato van 161,267/BE: 9,4 miljoen euro
- Totaal: 134,6 miljoen euro

Huidig budget ondersteuningsmodel (schooljaar 2018-19):

- Omkadering: 118,3 mio
- Werkingsmiddelen: 9,4 mio
- Totaal: 127,7 miljoen euro

Meerkost:

- Totale meerkost omkadering en werkingsmiddelen: **€ 6,9 miljoen**

Scenario 2 / Gelijke financiering voor leerlingen met een verslag in gewoon onderwijs, bovenop de omkadering en werkingsmiddelen als reguliere leerling

De meerkost betreft hier wat het kost om voor leerlingen met een verslag type 2-4-6-7 de kost als reguliere leerling niet in mindering te brengen, en voor leerlingen met een verslag type basisaanbod-3-9 de kost zoals in buo te voorzien bovenop wat voor hen besteed wordt als reguliere leerling en voor ondersteuning vanuit het ondersteuningsmodel. voor werkingsmiddelen wordt hetzelfde principe toegepast. Voor leerlingen secundair onderwijs wordt voor de berekening van de gelijke omkadering aan buo gewerkt met per type een gewogen gemiddelde over de opleidingsvormen heen.

Aangezien hier de omkadering buo wordt gegeven bovenop de omkadering die wordt gegenereerd als reguliere leerlingen en het niet meer exact de gelijke omkadering als in buo betreft, werd in de simulatie geen toepassingspercentage toegepast en werden richtgetallen steeds naar boven afgerond.

Gelijke financiering bovenop kost in gewoon onderwijs:

- Omkadering: gelijke omkadering leerlingen met een verslag bovenop omkadering als reguliere leerling + omkadering voor ondersteuning leerlingen met een gemotiveerd verslag: 135,4 miljoen euro
- Werkingsmiddelen: gelijke werkingsmiddelen leerling met een verslag bovenop werkingsmiddelen reguliere leerling + werkingsmiddelen voor leerlingen met gemotiveerd verslag à rato van 161,267/BE: 10,6 miljoen euro
- Totaal: 146 miljoen euro

Huidig budget ondersteuningsmodel (schooljaar 2018-19):

- Omkadering: 118,3 mio
- Werkingsmiddelen: 9,4 mio
- Totaal: 127,7 miljoen euro

Meerkost:

- Totale meerkost omkadering en werkingsmiddelen: **€ 18,3 mio**

Beleidsprioriteit

5. Kwaliteitsvol onderwijs voor elke lerende, van basiszorg tot excelleren

Beleidsvoorstel

5.9 Financiële drempels wegwerken die de onderwijsloopbaan hinderen in het leerplichtonderwijs

Inhoud

We zorgen er voor dat de onderwijsloopbaan van kinderen en jongeren niet belemmerd wordt door financiële drempels en voorzien voor zij die het moeilijk hebben in de nodige tegemoetkomingen. Eén beleidsoptie om daartoe te komen, is de invoering van een maximumfactuur in de eerste graad van het secundair onderwijs. Net zoals bij de invoering van een maximumfactuur in het basisonderwijs, zal hiervoor een verhoging van de werkingsmiddelen noodzakelijk zijn. Bij de keuze voor een maximumfactuur mag het richtbedrag niet te laag uitvallen, dit in combinatie met een hogere participatietoeslag. Op deze manier behouden de secundaire scholen voldoende werkingsmiddelen en kunnen de meest kwetsbare ouders de hogere participatietoeslag aanwenden om de resterende schoolkosten te drukken.

Een andere beleidsoptie is om in het volledige secundair onderwijs gericht de participatietoeslag verder te verhogen voor die kinderen die zich (bijna) in een situatie van armoede bevinden, waardoor de schoolkosten een te zware belasting vormen op het gezinsinkomen.

Financiële raming**Beleids optie 1: Maximumfactuur eerste graad met hogere participatietoeslag**

- Extra werkingsmiddelen: 175 euro x 139.820 leerlingen: **€ 24,4 mio.**
- Indien we ook de leerlingen met een schooltoelage/participatietoeslag willen compenseren, dan zal dit **per schijf van 10 euro** extra **€ 403k** kosten. Er kan ook voor geopteerd worden om een procentuele verhoging van de schooltoelage/participatietoeslag door te voeren.

Beleids optie 2: Participatietoeslag verhogen

- Indien we voor de leerlingen met een schooltoelage de participatietoeslag willen optrekken, dan komt dit **per schijf van 10 euro** neer op **€ 1.249.760 euro**. Er kan ook voor geopteerd worden om een procentuele verhoging van de schooltoelage/participatietoeslag door te voeren.

Beleidsprioriteit

6. Kwaliteitsvolle en duurzame schoolgebouwen voor de 21ste eeuw

Beleidsvoorstel

6.1 Verder vernieuwen van het onderwijspatrimonium

Inhoud

We verhogen structureel de beschikbare middelen voor schoolinfrastructuur en koppelen dit aan een meerjarenbegroting die een langetermijnplanning mogelijk maakt. We investeren daarbij vooral in grote nieuwbouw- of grondige renovatieprojecten.

Financiële raming

Zowel bij AGION als bij het GO! stelt zich een zeer grote historische behoefte aan scholenbouwmiddelen van meerdere miljarden. Het tempo waaraan deze historische behoefte moet worden ingehaald zal de budgettaire weerslag terzake bepalen.

Naast de capaciteitsproblematiek, die een behoefte aan uitbreidingsinvesteringen weerspiegelt, is er inzake schoolinfrastructuur in eerste instantie een zeer ruime nood aan de vervanging en de modernisering van de gebouwen:

- De netto-investeringen in scholenbouw dienen daarom minimaal op hetzelfde peil te worden gehouden (in reële termen). De activa dienen op hetzelfde niveau te worden gehouden en de historische behoeften bij AGION en GO! mogen in de toekomst dus niet verder aangroeien;
- Daarnaast dient er een structurele en substantiële verhoging van de scholenbouwkredieten te komen voor de in het verleden uitgestelde vervangingsinvesteringen geleidelijk aan en op termijn in te halen. Een termijnperspectief van 10 jaar lijkt hierbij een minimum.

Ten opzichte van de kredieten van 2019 en rekening houdend met de gemiddelde instroom van dossiers tijdens de afgelopen 10 jaar (exclusief annulaties), is hiervoor **minstens een onmiddellijke budgettaire verhoging** nodig ten belope van **€ 320 miljoen euro tijdens het eerste volledig jaar van de legislatuur, gevolgd door jaarlijkse opstappen van ongeveer 66 miljoen EUR/jaar (586 miljoen in 2024)**.

De personeelsbezetting bij AGION en GO! wordt hiervoor versterkt.

Beleidsprioriteit

Kwaliteitsvolle en duurzame schoolgebouwen voor de 21ste eeuw

Beleidsvoorstel

6.3 Onderbouwen van de toekenning van capaciteitsmiddelen en ze voor een langere termijn toekennen

Inhoud

We verlengen het bestaande driejarig investeringsprogramma voor capaciteit 2019-2021 met een nieuw programma dat loopt over 5 jaar (2020-2024) en houden daarin ook rekening met de noden in het volwassenenonderwijs.

Financiële raming

Gezien de doorlooptijd van een scholenbouwproject en het belang van langetermijnplanning is het noodzakelijk om – naast de middelen voor het reguliere scholenbouwbudget – minstens een budget van **€ 250 mio** te voorzien voor dringende noden in het kader van de capaciteitsproblematiek in de periode 2020-2024 bovenop de capaciteitsmiddelen 2019-2021 die al verdeeld werden door de Vlaamse regering op 19 oktober 2018.

Bovenstaande budgettaire kost houdt geen rekening met de noden in het volwassenenonderwijs, buitengewoon onderwijs of DKO.

Beleidsprioriteit

7. Meer investeren in onderwijs om toekomstige uitdagingen te kunnen aangaan

Beleidsvoorstel

7.1 Prioritair investeren in 4 grote uitdagingen voor een blijvend sterk en kwaliteitsvol onderwijs

Inhoud

Extra investeren in het basisonderwijs dient de hoogste prioriteit te krijgen. We volgen hierbij de drie sporen uit het plan basisonderwijs.

We investeren vooreerst in extra beleids- en ondersteunend personeel en (para)medisch personeel. We doen dit zonder de omkadering van het onderwijzend personeel te verminderen.

Vlak voor het einde van de voorbij legislatuur werd het decreet gestemd dat de werkingsmiddelen van het kleuteronderwijs gelijk trekt met deze van het lager onderwijs. We implementeren deze gelijkenschakeling van de werkingsmiddelen en trekken die ook door naar de administratieve omkadering. Daarbij behouden we voor de werkingsmiddelen de bandbreedte en de voorafnames voor objectieve verschillen (vrije keuze en aanbod van verschillende godsdiensten).

Ten slotte verhogen we ook de omkadering voor kinderverzorging in het kleuteronderwijs, zodat kleuteronderwijzers meer met hun pedagogische kernopdracht kunnen bezig zijn.

Financiële raming

Extra beleids- en ondersteunend personeel en (para)medisch personeel: € 153 mio (kost rekening houdende met extra investering 20 mio vanaf 1/1/19). Als we in het gewoon basisonderwijs de verhouding maken tussen aan de ene kant het onderwijzend personeel (basisomkadering, lestijden anderstalige nieuwkomers en meest gevolgde cursus godsdienst) en aan de andere kant de directies, het beleids- en ondersteunend personeel en het paramedisch personeel dan komen we aan een verhouding van 86% voor het onderwijzend personeel en 14% voor het overige personeel. We brengen dit op 80/20.

Gelijkenschakeling werkingsmiddelen kleuter en lager: € 61,9 mio (dit is eigenlijk constant beleid)

Gelijkenschakeling administratieve omkadering kleuter en lager (kleuter aan 1 wegen net als lager i.p.v. aan 0,6636) : **€ 13 mio** (dit voorstel interfereert met het voorstel rond extra beleids- en ondersteunend en (para) medisch personeel)

Extra uren kinderverzorging

- Scenario 1: het verdubbelen van het huidige budget (2017-2018) voor kinderverzorging in het gewoon basisonderwijs, met een minimum aantal uur van 16u kinderverzorging per school ongeacht het aantal kleuters kost **€ 26,7 mio**
- Scenario 2: 1 FT per 18,5 kleuters in instapklas en eerste kleuterklas (voorstel sociale partners): **€ 220 mio**

Beleidsprioriteit

7. Meer investeren in onderwijs om toekomstige uitdagingen te kunnen aangaan

Beleidsvoorstel

7.1 Prioritair investeren in 4 grote uitdagingen voor een blijvend sterk en kwaliteitsvol onderwijs

Inhoud

Hoewel Vlaanderen in verhouding tot haar BBP meer investeert in onderwijs dan het OESO-gemiddelde, zitten we met een investering van 1,4% van het BBP voor hoger onderwijs dan weer net onder het OESO-gemiddelde van 1,5%. Zeker de hogescholen zien zich voor een aantal uitdagingen gesteld, die een belangrijke extra financiële injectie verantwoorden. Zo starten vanaf het academiejaar 2019-2020 de nieuwe graduaatsopleidingen of HBO5 in de hogescholen. De opstart van deze nieuwe opleidingen wordt gefinancierd via de overheveling van de personeelsmiddelen van het vroegere HBO5-aanbod in het volwassenenonderwijs.

Maar om dit belangrijke nieuwe onderwijsniveau alle kansen te geven en om een gelijke omkadering te realiseren tussen de graduaats- en professionele bachelorstudenten, is een inhaalbeweging noodzakelijk. Er is daarnaast ook nood aan een herdefiniëring van de belastingeenheden in het financieringssysteem, want die stemmen niet altijd overeen met wat nodig is voor de betreffende opleidingen. Daardoor zijn vooral de bedrijfs- en technologische opleidingen benadeeld. We herwaarderen deze opleidingen zonder dat dit ten koste gaat van de andere opleidingen. En willen we de hogescholen voldoende kansen geven om te blijven investeren in hun patrimonium en om kwaliteitsvol, eigentijds onderwijs te garanderen, dan zijn extra investeringssubsidies en onderzoeksmiddelen nodig.

Financiële raming**OBE van de technische richtingen (prof. Bach.) optrekken:**

Alle opleidingen met een OBE onder/of gelijk aan 1,4 worden opgetrokken tot 1,4. De opleidingen met een gewicht van 1,6 blijven 1,6. Indien de waarde per financieringspunt constant moet blijven, kost dit € 58 mio (enveloppe 2019).

Optrekken van de investeringsmiddelen van de instellingen voor HO:

- Scenario 1: optrekken van de investeringsmiddelen tot 30% van de werkelijke investeringen (in 2017): **€ 31 mio**
- Scenario 2: optrekken van de investeringsmiddelen tot 40% van de werkelijke investeringen: om en bij de **€ 60 mio**

Graduaatsopleidingen financieren, zoals de professionele bachelor:

Wanneer we het bedrag per opgenomen studiepoint voor de graduaatsopleidingen gelijk stellen aan het bedrag dat gegenereerd wordt door de professionele bachelors, kost dit **€ 5.6 mio**.

Een groot deel van dit verschil wordt echter automatisch gegenereerd – bij constant beleid – doordat de graduaatsopleidingen de komende jaren hun groei automatisch en onmiddellijk krijgen. Dat geldt niet voor de professionele bachelors.

Daarbij moet wel opgemerkt worden dat ook het bedrag per opgenomen studiepoint van de professionele bachelors zal toenemen – bij constant – beleid omdat het aantal opgenomen studiepunten niet meer (snel) stijgt en de enveloppe professionele bachelor nog zal klikken.

Beleidsprioriteit

8. Samen met alle onderwijspartners kwaliteitsvol onderwijs realiseren door vrijheid en verantwoordelijkheid meer in balans te brengen

Beleidsvoorstel

8.2 Meer objectieve informatie over het bereik van onderwijsdoelen om onderbouwd de onderwijskwaliteit te versterken

Inhoud

Het invoeren van verplichte, centraal ontwikkelde en afgenomen gestandaardiseerde toetsen zou een belangrijke koerswijziging zijn voor het Vlaamse onderwijs.

Financiële raming

Het is niet eenvoudig een budgettaire raming te maken aangezien we geen ervaring hebben met gestandaardiseerde toetsen af te nemen door alle leerlingen in een bepaalde cohorte.

Bovendien zijn heel wat kenmerken van een mogelijke toets nog onbekend (vb. de breedte en diepte waarin een leergebied/een vak/een cluster van eindtermen getoetst moet worden, de afnamemodus,...); beslissingen daaromtrent kunnen de kost aanzienlijk beïnvloeden. Onderstaande budgettaire raming is gebaseerd op de ervaringen met het ontwikkelen van de Vlaamse peilingen, maar houdt waar mogelijk rekening met aanpassingen nodig voor een gestandaardiseerde toets voor de populatie.

Bij de toetsontwikkeling zal men moeten komen tot een aanzienlijk aantal items. Het is immers de bedoeling dat de toets op het niveau van de individuele leerling een betrouwbaar beeld geeft; dit is enkel mogelijk door hetzij een omvangrijke toets waarbij de leerling meerdere kansen krijgt zijn vaardigheid te demonstreren op verschillende niveaus, hetzij door de ontwikkeling van een adaptieve toets. In beide gevallen is een groot aantal toetsitems noodzakelijk. We gaan ervan uit dat er 3 tot 4 keer zoveel items nodig zijn als we vandaag hebben in één peiling. We schatten de kost voor toetsontwikkeling op € 225.000 per toets.

De ontwikkelde items zullen bij een beperkte groep van leerlingen moeten worden afgenomen om de wijze waarop de items functioneren na te gaan en naar het uiteindelijke instrumentarium toe correcties aan te brengen. De kalibratiefase (zowel de effectieve pilootafname als het verwerken van de resultaten ervan) schatten we in op € 650.000.

Voor de inschatting van de afnamekost gaan we uit van een eerste pilootproject waarbij niet de volledige cohorte deelneemt maar slechts een gedeelte van de populatie. Als we uitgaan van een leerlingengroep vergelijkbaar met een peiling, schatten we de afnamekost op € 250.000. Bij afname bij de populatie zal deze kost verder toenemen.

De resultaten van de toetsafname dienen verwerkt te worden en moeten gepresenteerd worden op een manier die voor leerlingen en scholen zinvol en hanteerbaar is. Aangezien we in Vlaanderen maar weinig ervaring hebben met het geven van individuele leerlingenfeedback is het moeilijk de kosten ervan in te schatten. Op basis van twee wetenschappelijk medewerkers die zorgen voor het ontwerp van de feedback en de effectieve productie ervan schatten we deze kost op € 175.000.

Wanneer we de beschreven fasen/onderdelen optellen komen we tot een budgettaire raming van € 1.300.000 voor 1 toets (leergebied/vak/cluster van eindtermen) en een afname bij een leerlingengroep vergelijkbaar met een peiling (ongeveer 2500 leerlingen). We dienen ook rekening te houden met algemene onkosten (overhead) en coördinatiekosten. Hiervoor vermeerderen we de raming met 15% en komen zo tot **€ 1.495.000 voor 1 toets** en een afname bij een leerlingengroep vergelijkbaar met een peiling (ongeveer 2500 leerlingen).

Beleidsprioriteit

8. Samen met alle onderwijspartners kwaliteitsvol onderwijs realiseren door vrijheid en verantwoordelijkheid meer in balans te brengen

Beleidsvoorstel

8.3. Zwak presterende scholen sneller detecteren, opvolgen en intensiever begeleiden

Inhoud

Voor scholen die er onvoldoende in slagen om de verwachte onderwijskwaliteit te realiseren gaan we verder dan het huidige toezicht en de huidige vraaggestuurde begeleiding. We creëren een “fast team” van de onderwijsinspectie dat werk maakt van een snellere detectie en toezicht van deze scholen op basis van een instrumentarium met duidelijke criteria en outputindicatoren. Om dit te kunnen realiseren verruimen we het kader voor de onderwijsinspectie.

Financiële raming

€ 88.164 per VTE

COLOFON

Samenstelling

Departement Onderwijs en Vorming
Agentschap voor Onderwijsdiensten
Agentschap Hoger Onderwijs, Volwassenenonderwijs, Kwalificaties en Studietoelagen
Agentschap voor infrastructuur in het onderwijs
Onderwijsinspectie

Redactie

Departement Onderwijs en Vorming
Afdeling Strategische Beleidsondersteuning
Jeroen Backs (eindredactie), Katrijn Ballet, Kirsten Bulteel, Anton Derks, Pieter-Jan De Vlieger,
Isabelle Erauw, Kaat Huylebroeck, Caroline Gijssels, Kasper Ossenblok, Miekatrien Sterck

Grafische vormgeving

Departement Onderwijs en Vorming
Afdeling Communicatie - ICON
Guy Adam

Visual harvesting

Kristof Braekeleire
www.visualharvesting.com

Website

<http://onderwijs.vlaanderen.be/nl/beleidsprioriteiten-onderwijs-en-voorming>

Verantwoordelijke uitgever

Ann Verhaegen, secretaris-generaal
Departement Onderwijs en Vorming
Koning Albert II-laan 15, 1210 Brussel

Wettelijk depot

D/2019/3241/153

Hoe verwijst u naar deze publicatie?

Beleidsdomein Onderwijs en Vorming (2019), Beleidsprioriteiten onderwijs en vorming.
Bijdrage van het beleidsdomein Onderwijs en Vorming aan het regeerakkoord. Brussel.

Vragen of opmerkingen over deze bijdrage aan het regeerakkoord?

Mail naar strategischonderwijsbeleid@vlaanderen.be.